УШБУ СОНДА:

2 МАСЪУЛИЯТ ҲИССИ

3 СОХТА «МУХБИР»

4 ДЎСТ БОШГА ҚАРАЙДИ...

MEZON:

Тижорат мақсадларида чоп этилган, ижроси ижрочи иштирокида ёзиб олинган фонограммани прокатга бериш ҳуқуқи ижрони фонограммага ёзиб олиш тўғрисида шартнома тузилганда фонограммани тайёрловчига ўтади. Тижорат мақсадларида чоп этилган фонограмма нусхаларини прокатга беришда ижроси фонограммага ёзиб олинган ижрочи бундай фонограмма нусхалари прокати учун ҳақ олиш ҳуқуқини сақлаб қолади.

Тижорат масқадларида чоп этилган аудиовизуал асар нусхаларини прокатга беришда ижроси аудиовизуал асарга киритилган ижрочи бундай аудиовизуал асар нусхаларининг прокати учун ҳақ олиш ҳуқуқини сақлаб қолади.

Тижорат мақсадларида чоп этилган фонограмма ёки аудиовизуал асар нусхаларини прокатга беришда ҳақни йиғиш ва тақсимлаш ижрочиларнинг мулкий ҳуқуқларини жамоавий асосда бошқарувчи ташкилот томонидан амалга оширилиши мумкин. Ҳақ миқдори бундай ташкилот билан прокатга берувчи ташкилот ўртасидаги келишувда белгиланади.

«МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИ ВА ТУРДОШ ҲУҚУҚЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН 49-МОДДА

Адолат ҳар ишда ҳамроҳимиз ва дастуримиз бўлсин!

ИНСОН ва ҚОНУН

№ 44 (499)
2006 йил 7 ноябрь
сешанба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

Сотувда эркин нархда

ФАРЗАНДЛАР КАМОЛИ – ЮРТ ИҚБОЛИ

Сизларга битта савол берай: биз фарзандларимиз, айниқса, қизларимиз билан суҳбатлашиб турамизми, йўқми? Гап оналар ҳақида кетаётгани йўқ. Мен оталарни назарда тутаяпман. Оталар болалари билан, қизлари билан гаплашишга вақт топа оладими, улар билан гаплашишга қурби етадими? Бу саволнинг жавобини ҳозир беришларингиз шарт эмас, ўзларингиз ўйлаб кўринглар, жавоб топинглар.

Давлатимиз раҳбарининг халқ депутатлари Фарғона вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси қатнашчиларига берган ушбу саволи замиридаги мазмун-моҳиятни, мақсад-муддаони мушоҳада қилар эканман, энг аввало, бу саволга икки оғиз гап билан жавоб бериш мумкин эмаслигига иқрор бўлдим.

Гап шундаки, бу савол фақатгина мажлис аҳлига эмас, барча юртдошларимизга қарата берилган бўлиб, энг муҳими, ёш авлоднинг тақдири ва тарбиясига дахлдор эди.

Қадим-қадимдан фарзанд тарбияси башарият ҳаётида муҳим ўрин эгаллаб келган. Ҳар бир ота-она юрагининг қонидан бино бўлган жигаргўшасининг ақлли, одобли, меҳр-оқибатли, меҳнатсевар инсон бўлиб етишишини истайди, баҳоли қудрат шунга шароит яратишга, камолини, меҳнатининг самарасини кўришга ҳаракат қилади. Зурриёдининг иқболи, истиқболи йўлида кучини ҳам, бойлигини ҳам, керак бўлса, жонини ҳам аямайди.

Бироқ ёш авлод тарбияси неча минг йиллар илгари ҳар бир оиланинг шахсий иши ҳисобланган бўлса, кейинчалик ижтимоий даражага кўтарилган.

Шўро тузуми даврида коммунистик мафкура тизгинида яшаган жамият доирасида барча турдаги билим даргоҳларининг салоҳияти, санъат, маданият, адабиёт, оммавий ахборот воситаларининг кучи сохта ғояларнинг омонат пойдевори устига қурилган эди. Асрлар давомида шаклланган, миллатларнинг ўзлигини асрашга хизмат қилган, аждодлардан мерос қолиб, даврлар бўронларидан соғомон олиб чиққан миллий қадриятлар, тарбия усуллари устидан қора чизиқ тортилди.

Маълумки, инсон ўз табиий эҳтиёжига бегона, танига сингмайдиган, ҳазм бўлмайдиган бирорта моддани қабул қила олмайди, бутун вужуди билан қаршилик кўрсатади.

Тарихий тажрибалар шуни кўрсатдики, миллий табиатига, ҳаётий шарт-шароитига, эҳтиёжига ёт бўлган ғоялар, мафкуралар, ақидаларни инсоннинг қалби ҳам, ақли ҳам қабул қилмас, қилолмас экан.

Мана шу далилнинг ўзи ҳам пойдевори мустаҳкам бўлмаган, тарихий илдизларидан куч-қувват олмаган таълим-тарбия тизими ҳеч қачон имони бутун, инсофи ва диёнати мустаҳкам инсонни тарбиялашга ожизлик қилишини кўрсатиб турибди.

Агар чуқурроқ ўйлаб кўрилса, шўро давридаги тарбиянинг асосий мақсади қоғоздаги адолат, тенглик шиорларини ниқоб қилиб олиб, тузум учун ёлланма ишчиларни тарбиялашга қаратилган экан. Оддий ишчидан тортиб, раҳбаргача ҳамма-ҳаммаси маълум бир маош учун ишлайдиган ёлланма меҳнатчилар сифатида яшагани аён бўлади.

Маълумки, ёлланма ишчида ўз корхонасига ҳам, жамоасига нисбатан ҳам садоқат бўлмайди. Унинг учун кун ўтишигина муҳим, қолгани қизиқтирмайди.

Яқин ўтмишни мушоҳада қилишдан мақсад шуки, мамлакатимиз миллий истиқлолга эришгандан сўнг ёш авлод тарбияси чин маънодаги давлат сиёсати даражасига – миллатнинг бугуни, эртасига хизмат қиладиган юксак мақомга кўтарилди. Бошқача айтганда, таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш, ёш авлодни билимли, ҳар томонлама баркамол этиб вояга етказиш вазифаси замонавий ўзбек давлатчилигини, кучли фуқаролик жамиятини қуришга хизмат қиладиган сиёсий, иқтисодий, ижтимоий, маънавий, ҳуқуқий ислоҳотларнинг моҳиятига сингдирилди.

Зеро, бошқача ҳам бўлиши мумкин эмасди. Чунки бозор иқтисодиёти тамойилларига асосланган ҳуқуқий демократик давлатни биз ўзбек халқининг ёш авлодлари учун бунёд этишга киришган эдик. Демак, келгусида уни бизнинг қўлимиздан қабул қилиб оладиган ва бошланган эзгу ишларни давом эттирадиган – Ўзбекистоннинг мустақиллигини мстаҳкамлайдиган, жаҳон миқёсида унинг нуфузи ва обрўсини кўтарадиган, ўзбек халқининг ҳеч кимдан кам бўлмаганлигини, кам эмаслигини амалда намойиш қиладиган авлод ҳам орзу-умидларга, истак ва ниятларга муносиб бўлиши лозим эди.

Давлатимиз раҳбари ўқув даргоҳларига ташриф буюрган чоғларида, фан кабинетлари, синфхоналар, ўқув лабораториялари, ўқувчи ва талабаларга яратилган шарт-шароит билан батафсил танишиб қолмасдан, ёш йигит-қизлар билан астойдил суҳбат қурадилар, уларнинг фикр-мулоҳазаларини диққат-эътибор билан тинглайдилар.

Бу бежиз эмас, албатта. Ҳаётда оддийгина бир ҳақиқат бор: йиллаб пешона тери билан топган даромадига, лой қориб, ғишт қуйиб иморат қурган, ҳовли-жой бунёд қилган, сара кўчатлардан боғ яратган оддий фуқаро ҳам болаларининг меҳнатини қадрлашини, ушбу маконни тоза ва покиза асрашини, обод қилишини, бир сўз билан айтганда, ўзининг чеккан меҳнат ва машаққатларига муносиб меросхўр бўлишини истайди, ният қилади. Агар вориси оқил-доно, мўмин-қобил, меҳнаткаш бўлса, қувонади, мободо ноқобил, ўзининг ҳам, ўзгаларнинг ҳам қадрига етмайдиган, ота-онасининг топганини совурадиган бўлса, куюнади.

(Давоми учинчи бетда)

Qonun ijodkorligi

КАФОЛАТЛАР ТАКОМИЛЛАШТИРИЛДИ

Мамлакатни модернизациялаш ва ислоҳ қилиш жараёнида тадбиркорликни янада ривожлантириш учун мазкур субъектларнинг хўжалик юритишнинг бирор-бир турини танлаш, ишлаб чиқариш дастурини шакллантириш, манбаларни танлаш, ресурс топиш, маҳсулот сотиш, уларга баҳо белгилаш, фойдани тасарруф этиш билан боғлиқ ҳуқуқлари кафолатларини такомиллаштириш лозим. Шунингдек, уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоялаш ҳамда молиявий жавобгарлигини эркинлаштиришни даврнинг ўзи тақозо этади.

Шу мақсадда Олий Мажлис Сенатининг 2006 йил 26 августдаги ялпи мажлисида Қонунчилик палатаси томонидан 2006 йил 29 июнда қабул қилинган **"Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш ҳамда молиявий жавобгарлигини эркинлаштириш билан боғлиқ бўлган Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"**ги қонуни маъқулланди. Мазкур қонун 32 та қонунга жумладан, «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги ҳамда Солиқ ва Божхона кодексларига бир қатор ўзгартиришлар киритилишини тақозо этади.

Моҳиятан ушбу қонун давлат томонидан тадбиркорлик субъектларининг фаолиятини ҳуқуқий ҳимоялашга, уларнинг фаолияти билан боғлиқ молиявий жавобгарликни енгиллаштиришга қаратилган бўлиб, тадбиркор ва назорат идораларининг муносабатларини қонун орқали тартибга солади.

Қонунда тадбиркорлик субъектларининг фаолияти билан боғлиқ масалалар фақат суд томонидан қўлланилиши назарда тутилган. Жумладан, энди тадбиркорлик субъектлари бўлган юридик шахсларга нисбатан молиявий санкциялар фақат суд тартибида амалга оширилади. Молиявий жарималарни мажбурий ундириш, тадбиркорлик субъектларидан ҳуқуқбузарлик предметларини мусодара этиш, божхона идоралари томонидан бериладиган лицензияларни 10 иш кунидан ортиқ муддатга тўхтатиб қўйиш, уларни бекор қилиш чоралари фақат суд томонидан амалга оширилиши қонунда белгиланди.

Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш билан боғлиқ ўзгартиришлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 14 июндаги **"Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"**ги ва 2005 йил 24 июндаги **"Тадбиркорлик субъектларининг хўжалик соҳасидаги ҳуқуқбузарликлари учун молиявий жавобгарлигини эркинлаштириш тўғрисида"**ги Фармонларига биноан амалга оширилган. Мазкур Фармонларга кўра, тадбиркорлик субъектлари йўл қўйган айрим ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлик юридик шахслардан олиниб, уларнинг мансабдор шахсларига юкланди. Шу билан бирга, тадбиркорлик субъектлари томонидан содир этилган ҳуқуқбузарликлар учун қўлланиладиган молиявий жарималар миқдори камайтирилди.

Тадбиркорлик субъекти етказилган зарарни ихтиёрий тарзда қоплаган ҳолатда, «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги кодексга киритилган ўзгартиришга асосан, молиявий жазодан озод этилиши назарда тутилди. Масалан, материаллар суд инстанцияларига топширилган кундан бошлаб бир ой ичида тадбиркорлик субъекти солиқ ва йиғимларни тўламай содир этган ҳуқуқбузарлик боис етказилган зарарнинг ўрнини ихтиёрий тарзда қопласа, унинг оқибатларини бартараф этса, молиявий жарималардан озод қилинади.

Давлаттимиз раҳбарининг 2005 йил 24 июндаги Фармонига асосан, молиявий жарималар шаклида жавобгарлик чоралари қимматли қоғозлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг баъзи турлари учун сақлаб қолинди. Бундай ҳуқуқбузарликларнинг бошқа турлари учун ҳуқуқбузарликда зарар етказилган ёки етказилмаганига қараб, жавобгарлик мансабдор шахслар ва жисмоний шахсларга нисбатан белгиланадиган бўлди.

(Давоми учинчи бетда)

Munosabat

БРИТАНИЯ БУТУН МАРКАЗИЙ ОСИЁДАГИ ВАЗИЯТДАН НЕГА БУНЧАЛИК «ТАШВИШДА?»

Айни кунларда мен «Буюк Британия Ташқи ишлар вазирлиги эълон қилган инсон ҳуқуқлари бўйича 2006 йилги Ҳисоботда Ўзбекистонни алоҳида ташвиш туғдираётган Афғонистон, Зимбабве, Бирма, Шимолий Корея ва бошқа, инсон ҳуқуқлари хароб аҳволдаги мамлакатлар қаторига қўшгани» тўғрисидаги хабарни ўқиб қолдим. Бу хабар оҳангига кўра, инглиз Ташқи ишлар вазирлиги томонидан тўқиб-бичилган ҳужжат бўлиб, Ўзбекистонга, Ўзбекистон Республикаси сиёсий раҳбариятининг «қулоқ осмаётгани» учун, Эски дунё зўравонларининг навбатдаги «юриши»дан бошқа нарса эмас. Бироқ бу узоқни мўлжаллаган империялик мақсадларига эга расмий Лондоннинг «юриши»нинг ягона сабаби эмас. Гап шундаки, Марказий Осиё давлатлари доимо Евроосиё континентининг маркази ҳисобланиб келган. Бундан юз йил бурун инглиз геосиёсатчиси Х.Маккиндер тан олиб айтгандай, бу «Ернинг юрагига кириш ва уни эгаллаб олиш доимо кўплаб ғарб давлатларининг ва биринчи навбатда, Буюк Британиянинг ширин орзуси бўлиб келган. Бу тажовузкор утопияни тиклашга қаратилган бугунги уринишлар Ғарбнинг турли-туман стратегияларни, жумладан, «демократияни эскпорт қилиш», глобаллаштириш, «рангли инқилоблар» уюштириш орқали сайёрамизнинг табиий захираларга энг бой ҳудудларидан бири устидан мутлақ назорат ўрнатишга қаратилганки, бу ҳудудга ҳукмрон бўлиш ер юзининг бошқа қисмлари устидан ҳам ҳукм юритишда қўл келади. Буюк Британия сингари ва унга шерик давлатларнинг бугунги кунда «ўзининг миллий манфаатлари зонаси»ни эгаллаб олишга уринишлари уларнинг кейинги йиллардаги стратегик режаларидан далолат беради. Бу, аввало, уларнинг Ироқ, Эронга нисбатан режалари, шунингдек, Осиё континентидан бир қатор нуқталарга, халқаро терроризмга қарши кураш шиори остидаги кенг кўламли ҳарбий операцияларидир. Айтиш жоизки, Ғарбнинг ўзиникига ўхшаш демократияни собиқ иттифоқ ҳудудидаги давлатларда қарор топтириш бўйича стратегияси муайян вақтгача муваффақиятли кечди. Ва фақат Ўзбекистонда бу стратегия тўлиқ муваффақиятсизликка юз тутди. Бу мамлакатнинг кучли давлатчилиги ва мустақил ташқи сиёсати Ғарбга унинг ҳудудини аста-секинлик билан эгаллаб олиш стратегиясини ўтказишга йўл қўймади. Ўзбекистон раҳбариятининг бундай бўйсунмаслигидан жазавага тушган айрим хорижий кучлар тинч мамлакатда энг радикал «таъсир» дастаклари билан навбатдаги «рангли инқилоб»ни ташкил қилди. Бироқ аҳоли бандитлар тўдасига эргашмади ва бу билан нафақат Фарғона водийсини, балки бутун Марказий Осиё ҳудудига ёйиладиган ёнғиннинг олов олишига йўл қўймади.

Шундай қилиб, ташқаридан ташкиллаштирилган ва конституциявий давлатни қулатишга қаратилган ғайриқонуний уринишлар муайян ғарб мамлакатларининг Марказий Осиёга нисбатан ишлатган бутун ташқи сиёсати буткул барбод бўлиши билан якун топди.

Ўзбекистон ҳақида жаҳон жамоатчилигида салбий фикрни шакллантиришга қаратилган ахборот уруши ҳам барбод бўлди. Ўзбекистон ҳеч кимнинг олдида ўзини оқлашга уринмай, ҳеч кимнинг ўзига босим ўтказишига йўл қўймай, изчил тарзда ислоҳотларни, демократик ўзгаришларни давом эттираётир. Лондонлик «назоратчилар»дан фарқли ўлароқ, соғлом фикр ва виждонга эга бўлганлар ўзбек жамияти ҳаётининг барча жабҳаларида, шу жумладан, инсон ҳуқуқини таъминлаш соҳасида ҳам мунтазам ривожланишнинг натижаларини кўриб турибди. Бу ҳақда Россия, шунингдек, жаҳон оммавий ахборот воситалари ёзишмоқда.

Режалари барбод бўлгач, буюртмачилар аста-секин эгаллаб олиш сиёсатини ўтказувчилардан Ўзбекистондаги вазиятни беқарорлаштириш бўйича янги ҳаракатларга киришишни талаб этишди. Мана шу йўлдаги қадамлардан бири Британия ТИВнинг Ҳисоботи бўлди. Унда, ғарблик ўқувчилар оммасини «қайноқ» хабарлар билан жунбушга келтириш мақсадида, Ўзбекистонда кўрилган ҳар бир суд иши фуқаролик жамияти ва мустақил матбуотга қарши кампания сифатида тақдим этилди. Бу борада «энг жиддий ташвишларини» айтиб, Британия ТИВ ўзининг империячилик ҳаракатлари кўрсатишни ёддан чиқармади. Бу масалада айтиш мумкинки, демократик қурилиш йўлидан ишонч билан бораётган Ўзбекистон аллақачон инсон ҳуқуқини таъминлаш бўйича хорижлик айрим назоратчиларнинг бундай дўқ-пўписаларига бир неча бор муносиб жавоб берган. Ўзбекистон бундан кейин ҳам ўзининг мустақил ички ва ташқи сиёсатини юритаверади, унинг ягона мақсади — ўз халқининг фаровонлиги, тинч ҳаёти ва бунёдкор меҳнатини таъминлаш.

Лондонлик инсон ҳуқуқи билимдонлари охир-оқибат шуни тушунишлари керакки, уларнинг Марказий Осиёни, хусусан, Ўзбекистонни аста-секин эгаллаб олишдек ғаразли мақсад йўлидаги чиранишлари самарасиздир. Ҳар хил бақир-чақир ва сунъий шовқинлар ҳақида эса Шарқда шундай нақл бор: ит ҳурар, карвон ўтар.

Дмитрий КОСЫРИН
Манба: Центразия

Xabar

ҚОНУН ИЖРОСИ БИЛАН КУЧЛИ

Яқинда Адлия вазирлигида «Нодавлат нотижорат ташкилотлар фаолиятининг ҳуқуқий асослари» мавзусида семинар бўлиб ўтди.

Унда нодавлат нотижорат ташкилотлар раҳбарлари, ҳудудий адлия бошқармалари, прокуратура идораларининг масъул ходимлари ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этишди.

Тадбирда нодавлат нотижорат ташкилотлар вакилларини улар фаолиятини тартибга солувчи қонунчилик, унга киритилган қўшимча ва ўзгартиришлар билан таништириш, шунингдек, нодавлат нотижорат ташкилотларнинг давлат идоралари билан ҳамкорлигини янада ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди.

Семинарда Ўзбекистоннинг демократик жамият қуриш йўлида муваффақият билан илгарилаётганлиги, бу борада нодавлат нотижорат ташкилотларнинг тутган ўрни, мазкур ташкилотларнинг жамиятдаги ишсизликни камайтириш, қишлоқ хўжалигидаги ислоҳотларни ва касаначиликни қўллаб-қувватлашга оид фаолиятлари тўғрисида ҳам тўхталиб ўтилди.

Семинарда нодавлат нотижорат ташкилотлар фаолиятининг ҳуқуқий асоси Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 58-моддасида белгилаб берилганлиги таъкидланиб, қонунларда нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ўз фаолиятини олиб боришдаги ҳуқуқлари билан бирга уларнинг мажбуриятлари ҳам белгилаб қўйилгани қайд этилди. Бу, аввалaмбор, нодавлат нотижорат ташкилотлар томонидан амалдаги қонунчилик талаблари, устав мақсад ва вазифалари доирасида фаолият юритишни назарда тутади.

Шу боис Адлия вазирлиги вакиллари нодавлат нотижорат ташкилотлар раҳбарлари эътиборини нодавлат нотижорат ташкилотлар томонидан йўл қўйилаётган айрим қонунбузилиш ҳолатларига қаратишди. Айрим нодавлат нотижорат ташкилотлар томонидан йўл қўйилаётган ҳуқуқбузарлик ҳолатлари қонунчилик талабларини яхши билмаслик оқибатида содир этилаётганлиги ҳам таъкидланди.

Бу каби ҳуқуқбузарлик мисоли сифатида Республика Бош прокуратураси вакиллари томонидан «Winrock International» халқаро нодавлат ташкилотининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси ва унга ҳамкор маҳаллий нодавлат нотижорат ташкилотлар томонидан лицензиясиз видеофильм ва матбаа маҳсулотларини тайёрлаш ва уларни Ўзбекистон ҳудудида тарқатиш ҳолатлари келтирилди. Мазкур ҳуқуқбузарликлар бўйича ушбу ташкилотлар мансабдор шахсларига нисбатан жиноий иш қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Семинарда сўзга чиққан маърузачилар нодавлат нотижорат ташкилотлар вакилларининг саволларига аниқ ва батафсил жавоб беришди, ҳуқуқий давлат ва кучли фуқаролик жамияти барпо этишда жамиятнинг барча аъзолари қонунчилик талабларига қатъий риоя этиши лозимлиги ҳақида фикр билдиришди.

Jamiyatimiz maqsadi

ИНСОН ШАХСИГА ИШОНЧ

Асосий Қонунимиз — Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси инсонпарварлик тамойилларига асосланган ва халқимиз томонидан катта мамнуният билан қабул қилин. Унда, биринчи навбатда, шахс манфаати давлат манфаатидан устун, деб белгиланган, инсон, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатлари энг олий қадрият сифатида муҳрлаб қўйилган.

Ўтган йиллар мобайнида давлатимиз ўзи танлаган ташқи ва ички сиёсатга содиқ қолиб, инсон ҳуқуқларига риоя этиш ва уларни ҳимоя қилиш юзасидан изчил ислоҳотларни амалга ошириб келмоқда. Жумладан, юртимизда инсон ҳуқуқлари масалаларида қонунга риоя қилиш самарадорлигининг Парламент томонидан назоратини амалга оширувчи Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) институти, миллий қонунчилигимиз меъёрларининг инсон ҳуқуқларига доир халқаро меъёрларга мос келишини таъминловчи Амалдаги қонунчилик мониторинги институти, социологик тадқиқотлар олиб борадиган ва республикамизда фуқаролар ҳуқуқлари таъминланишини таҳлил этувчи Жамоатчилик фикрини ўрганиш маркази ҳамда Инсон ҳуқуқлари миллий маркази ташкил топди.

1997 йил 24 апрелда ўтган Олий Мажлиснинг саккизинчи сессиясида Омбудсманнинг ҳуқуқий ҳолатини тартибга солувчи, унинг фаолият соҳаси ва тамойилларини, фуқаролар аризаларини кўриб чиқишга доир ваколатларини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилаб берган **«Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) тўғрисида»**ги қонун қабул қилинди. Республикамизда мазкур институтнинг ташкил топиши давлат билан фуқаро ўртасидаги муносабатларнинг янги даврини бошлаб берувчи мустақил идорага бўлган эҳтиёжнинг тан олинганидан далолатдир.

(Давоми иккинчи бетда)

Jamiyatimiz maqsadi

ИНСОН ШАХСИГА ИШОНЧ

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Бундан ташқари, мамлакатимизда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг самарали механизмини яратиш ва уни янада такомиллаштириш йўлида Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 27 августдаги **«Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги қарори асосида, Адлия вазирлигида Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси ҳамда ҳудудий бошқармаларда бўлимлар ташкил этилди. Қисқа вақт ичида адлия идоралари томонидан фуқароларнинг меҳнат ва ижтимоий масалаларга оид ҳуқуқлари бузилишининг олдини олиш ҳамда бу борада қонунбузарликлар аниқланган тақдирда ижро қилиниши мажбурий бўлган тақдимномалар киритиш ва суд орқали фуқароларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклашнинг самарали механизми шакллантирилди. Олий Мажлис томонидан **«Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини бузадиган хатти-ҳаракатлар ва қарорлар устидан судга шикоят қилиш тўғрисида»**, **«Адвокатура тўғрисида»** ва **«Адвокатлар фаолиятининг кафолатлари ва адвокатларнинг ижтимоий ҳимояси тўғрисида»**, 2001 йил 29 августдаги **«Жиноий жазоларни либераллаштириш муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги қонунлар қабул қилинди.

Киритилган ўзгариш ва қўшимчалар жиноий таъқиб этиш ва жиноят ишларини судда кўришнинг асослари ҳамда асосий тамойилларини тубдан ўзгартиришга қаратилгандир. Уларга кўра, ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятлар тури 18,7 фоиздан 42,8 фоизга етказилди, 12 турдаги жиноятлар оғир турдан унча оғир бўлмаган жиноятлар турига, 7 турдаги жиноятлар эса ўта оғир жиноятлар сирасидан оғир жиноятлар турига ўтказилди. Қўшимча жазо тури сифатида мол-мулкни мусодара қилиш қонундан чиқариб ташланди. Жиноят ишларини судда кўриш амалиётида илк марта ярашганлик муносабати билан жиноий жавобгарликдан озод этиш институти жорий этилди.

Мазкур ислоҳотлар моҳиятига, кўра улкан маънавий, тарбиявий аҳамиятга ҳам эгаки, бу айрим турдаги жиноятларни содир этган шахсларга хулқини тўғрилаш учун имконият беради. Шу нуқтаи назардан ҳам қонунчилигимиздаги туб ислоҳотлар инсон шахсига ишончнинг олий намунасидир.

Президентимизнинг 2005 йил 1 августдаги **«Ўзбекистон Республикасида ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида»**ги Фармони мамлакатимиз суд- ҳуқуқ тизимида изчил давом этаётган ислоҳотларнинг мантиқий давоми бўлди. Фармон жиноий жазо тизимини либераллаштиришнинг янги босқичини бошлаб берди.

Суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислоҳотларнинг илк босқичидаёқ **«Ислоҳот ислоҳот учун эмас, аввало, инсон учун, инсон манфаатларини таъминлаш учун»** деган ғоя янгиланиш ва ўзгаришлар жараёнининг асоси қилиб олинган эди. Бугунги кунда ана шу қоидага таянилган ҳолда миллий ҳуқуқий тизим яратилди ва босқичма-босқич такомиллаштирилиб борилмоқда. Ислоҳотларнинг ҳозирги босқичида эса, инсоннинг Конституцияда белгиланган ҳуқуқ ва эркинликларининг суд орқали ҳимоя этилишини таъминлаш заруратини ҳаётнинг ўзи тақозо этаётир. Дарҳақиқат, Конституция ва қонунларда белгиланган инсон ҳуқуқ ва эркинликлари дахлсиздир, уларни суд қарорисиз чеклаб қўйишга ҳеч ким ҳақли эмас.

2005 йил 8 августда эълон қилинган Президентимизнинг **«Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш тўғрисида»**ги Фармони билан инсон ҳуқуқлари дахлсизлигини таъминлаш йўлида яна бир дадил қадам қўйилди.

Маълумки, прокурор жиноятлар юзасидан дастлабки тергов олиб борилишини таъминлайди ҳамда судда давлат айбловини қувватлайди, қамоққа олишга санкция бериш масаласини ҳам прокурорнинг ўзи ҳал этади. Бу эса, айблов билан ҳимоя ўртасидаги тортишувнинг юзага келишига муайян даражада тўсқинлик қилади. Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилган тақдирда айблов ва ҳимоя инстанцияларига ўз фикрларини асословчи далиллар тақдим этиш учун тортишув имконияти туғилади. Натижада айбловдан ҳам, ҳимоядан манфаатдор бўлмаган суд айбловчи ва ҳимоячи тақдим этган далиллар бўйича қонуний қарор қабул қилади.

Демак, Президентимизнинг **«Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш тўғрисида»**ги Фармони суд-ҳуқуқ тизимини янада такомиллаштириш, инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоялашни тўлиқ кафолатлашнинг ҳаётий омилларига асосланган.

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ислоҳотлар босқичма-босқич амалга оширилмоқда, инсонпарварлик тамойилларига асосланган миллий қонунчилик билан давлатимизнинг халқаро майдондаги мавқеи ва обрўси янада ошмоқда. Зотан, инсоният тараққиёти, халқларнинг фаровонлиги ва равнақи чинакамига умуминсоний қадриятларнинг қарор топиши, демократик принципларнинг амалга оширилиши, тараққийпарвар кучларга ишончнинг мустаҳкамланиши билан чамбарчас боғлиқдир.

Акбар ТОШҚУЛОВ,
Сурхондарё вилояти адлия бошқармаси бошлиғи

Muloqot

ИШОНЧЛИ ВАКИЛНИНГ ҲУҚУҚИ

— Мен бир фуқаролик ишида ишончли вакил сифатида иштирок этмоқчиман. Менинг бу борадаги ҳуқуқ ва мажбуриятларим нималардан иборат?

Жамол ҚОСИМОВ,
Сирдарё вилояти

— Фуқаролик-процессуал кодексининг 34-моддасида фуқаролик ишида иштирок этувчи шахсларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари белгиланган. Ушбу моддага мувофиқ, ишда иштирок этувчи шахслар иш материаллари билан танишиш, улардан кўчирмалар олиш, рад этиш тўғрисида арз қилиш, далиллар тақдим этиш ва далилларни текширишда иштирок этиш, ишда иштирок этувчи бошқа шахсларга саволлар бериш, илтимосномалар тақдим этиш, судга оғзаки ва ёзма тушунтиришлар бериш, суд жараёнида туғиладиган масалалар бўйича ўзининг важларини баён қилиш, бошқа шахсларнинг арзлари, илтимосномалари, важларига қарши эътирозлар билдириш, суднинг ҳал қилув қарори, ажрими ва қарори устидан шикоят қилиш, суд чиқарган ҳал қилув қарори, ажрими ва қарорнинг мажбурий ижросини талаб қилиш ва ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа процессуал ҳуқуқлардан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

КОМПЕНСАЦИЯ БЕРИЛАДИМИ?

— Мен ўтган йили вазият тақозосига кўра, меҳнат таътилига чиқмаган эдим. Айтинг-чи, фойдаланмаган меҳнат таътили учун компенсация бериладими?

Наргиза ТОШЕВА,
Тошкент шаҳри

— **Меҳнат кодексининг 151-моддасига** асосан фойдаланилмаган йиллик асосий ва қўшимча таътиллар учун пуллик компенсация фақатгина меҳнат шартномаси бекор қилинган ходимгагина тўланади.

Ходимга ишлаётган даврида эса унинг хоҳишига кўра, йиллик таътилнинг ушбу кодекснинг 134-моддасида белгиланган энг оз муддатидан (ўн беш иш кунидан) ортиқча қисми учун пуллик компенсация тўланиши мумкин.

ЖАВОБГАРЛИК БЕЛГИЛАНГАН

— Яқинда мен меҳнат сафари билан бошқа шаҳарга бориб, меҳмонхонага жойлашдим. Ўша меҳмонхонада ўзимга тегишли бўлган буюмларни ўғирлатиб қўйдим. Бу борада мен меҳмонхона маъмуриятига мурожаат этганимда биз бу масалага жавоб бермаймиз, дейишди. Шу тўғрими?

Ражаб ШАРИПОВ,
Қашқадарё вилояти

— Йўқ, меҳмонхона маъмуриятининг фикри нотўғри. Нега деганда, Фуқаролик кодексининг 899-моддасида айнан шундай ҳолатлар хусусида сўз юритилиб, меҳмонхонага мижоз томонидан олиб кирилган ашёларнинг йўқолганлиги, кам чиққанлиги ёки шикастланганлиги учун омонат сақловчи сифатида меҳмонхона жавоб бериши кўрсатилган. Албатта, ашёнинг ўз хоссалари оқибатида ёки мижознинг ҳамроҳлари, унинг ёнига келган шахслар айби билан йўқолган, кам чиққан ёки шикастланган ҳоллар бундан мустасно.

Меҳмонхона ходимларига ишониб топширилган (ёки махсус жой меҳмонхона номери ва бошқалар)га жойлаштирилган ашё меҳмонхонага олиб кирилган ашё деб ҳисобланади.

Пул, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматбаҳо ашёларни сақлаш учун меҳмонхона маъмурияти билан алоҳида омонат сақлаш шартномаси тузилсагина, меҳмонхона уларнинг йўқолганлиги учун жавобгар бўлади.

Меҳмонхонада яшаётиб, ашёлари йўқолганлигини, билган шахс меҳмонхона маъмуриятига кечиктирмай хабар қилиши шарт. Акс ҳолда меҳмонхона ашёлар учун жавобгарликдан озод қилинади.

Агар мижоз кўрсатилган тартибларга амал қилса, меҳмонхона йўқолган ашё учун тўла жавобгар ҳисобланади.

Меҳмонхоналарда талаб қилиб олинмаган ашёларни сақлаш муддатлари ва уларнинг тақдири ушбу кодекс 897-моддасининг бешинчи қисмидаги қоидаларга мувофиқ белгиланади.

Ушбу модданинг қоидалари меҳмонхоналар, дам олиш уйлари, санаторийлар, ётоқхоналар, ҳаммомлар, шунингдек, фуқароларнинг ашёларини сақлаш учун махсус ажратилган жойларга эга бўлган бошқа ташкилотларга нисбатан ҳам қўлланилади.

Чортоқ туманининг экин майдонлари, асосан, қир-адир ерларга тўғри келади. Шу боис, бу жойларда деҳқончилик қилиш анча мушкул. Бироқ чортоқлик миришкорлар ҳар бир қарич ердан омилкорлик билан фойдаланиб, мўл ҳосил хирмон уюб оилаларига қут-барака киритишади.

Qonun ko`magi

ШАРТНОМА ТАЛАБИ

эътиборсизликни кечирмайди

Тумандаги «Абдуллажон-Моҳира-Комила» фермер хўжалиги экин майдонлари ҳам қир-адир ерларда жойлашган. Хўжалик аъзолари жорий йил ҳосили учун етти гектар ерга буғдой уруғини сепишганди. Уруғ бир текисда униб чиқди. Ер бетини қоплаган кўк майсаларга вақтида минерал ва маҳаллий ўғит солинди. Буғдойзор бегона ўт-ўланларда тозаланиб, оби-тобида суғорилди. Буғдой бошоқлари секин-аста қизариб, донга тўлди. Етиштирилган ҳосилнинг чўғи ёмон эмас, бундан деҳқоннинг кўнгли тўқ эди...

Бироқ ғалвирни сувдан кўтарганда фермер хўжалиги аъзоларининг ҳафсаласи пир бўлди. Етти гектар экин майдонининг 3,5 гектар ердан 17,7 тонна, қолган 3,5 гектар экин майдонидан эса бор-йўғи 7,5 тонна хирмон кўтарилиб, ялпи ҳосил 25 тоннани ташкил этди, холос.

Қизиқ, ер, табиий шароит бир хил бўлса, ҳатто уруғ ҳам, аммо ҳосилдорлик нега бошқача?

— Бунинг сабабини, — дейди фермер хўжалигининг бошлиғи Т.Мирзааҳмедов, — туман машина трактор паркининг мутасаддиларидан сўраш керак.

— Томонлар ўртасида шартнома тузилганми? — сўраймиз ундан.

— Бўлмасам-чи, — таъкидлайди фермер, — ҳатто пулигача ўтказиб қўйилган.

Ҳақиқатдан ҳам, жорий йилнинг 6 январ куни Чортоқ туман машина трактор парки билан «Абдуллажон-Моҳира-Комила» фермер хўжалиги ўртасида **«Қишлоқ хўжалик маҳсулотлар етиштирувчиларга хизматлар кўрсатиш ва механизация ёрдамида ишларни бажариш»** юзасидан 57-сонли шартнома тузилган. Бу ҳужжатда машина трактор парки «Бажарувчи», деб этиб қайд этилиб, «Буюртмачи»дан 20 гектар ер майдонини ҳайдаш ҳамда 7 гектар майдондаги буғдойни ўриб бериш мажбуриятини ўз зиммасига олган. Ўз навбатида «Буюртмачи» — фермер хўжалиги бажариладиган ишлар учун олдиндан, яъни жорий йилнинг 6 апрел куни 44 минг, 13 апрел куни эса 46 минг сўм маблағни «Бажарувчи»нинг ҳисоб рақамига ўтказиб берган.

Аммо, афсуски, шартнома мажбуриятларига амал қилиш, уни тўлиқ бажаришга келганда машина трактор паркининг мутасаддилари лоқайдлик йўлига ўтиб олишди. Улар шартномада қайд этилган 7 гектар экин майдонидаги буғдойни тўлиқ ўриб янчиб беришмади. Оқибатда шартнома мажбуриятлари лозим даражада бажарилмай қолди.

— Буғдой ўримига 7 июн куни тушишди, — дейди фермер хўжалиги бошлиғи, — етиштирилган ҳосилдан кўнглимиз тўқ эди. Аммо экин майдонларимиз нотекис бўлгани боис, қийинчиликлар юзага келди. Комбайнлар фақат бир тарафлама, яъни қуйига қараб буғдой ўришди. Натижада иш унуми камайиб, ёқилғи сарфи ортиб кетди. Машина трактор паркидан 7 гектарга мўлжаллаб ажратилган ёқилғи 3,5 гектар ерга аранг етди.

Хуллас, ана шу сабабларга кўра ўрим тўхтайди. Фермер хўжалигининг бошлиғи камбайнларга вақтида ёқилғи топиб беролмайди. Ёқилғи топилганда эса, техникалар аллақачон бошқа хўжаликка экин майдонига ўтиб кетганди. 3,5 гектар ердаги буғдой ўрилмай қолиб кетади.

«Қолган ишга қор ёғар», деб бежизга айтишмаган. Фермер хўжалиги бошлиғи елиб-югуриб, орадан бир ой ўтгач, буғдойга ўроқ тушади. Хойнаҳой, чала қолган ишни туман машина трактор паркининг камбайнчилари ниҳоясига етказишгандир, деб, ўйлаган бўлсангиз янглишасиз.

— Менимча, шартнома, — дейди фермер хўжалиги ҳисобчиси А.Мирзааҳмедов, — туман машина трактор паркининг мутсаддилари томонидан хўжакўрсин учун тузилган кўринади. Акс ҳолда, улар шартнома мажбуриятларига амал қилишарди. Ўз вақтида ўрилмаган буғдойни эса Раҳматилла Қозоқовнинг хусусий комбайнида ўриб олдик.

Туман қишлоқ ва сув хўжалиги бўлими мутахассиси К.Жўрабоев берган хулосага кўра, кечиктириб ўрилган 3,5 гектар ер майдонидан режага нисбатан, 1,9 тонна буғдой ҳосили йўқотилган. Бу масаланинг бир жиҳати. Яна бир нозик жиҳати шундаки, машина трактор паркининг камбайнчилари фермер хўжалигининг 3,5 гектар ердаги буғдойни ўришган. Бироқ бу кўрсаткич расмий ҳужжатларда 4,5 гектар, деб қайд этилган. Бундай кўзбўямачиликдан кимга фойда-ю кимга зиён?

Демак, машина трактор паркидан фермер хўжалигига 3,5 гектар ер майдондаги ғаллани ўриб бермагани учун, ўриб бериш қиймати 149 минг 649 сўмнинг 25 фоизи миқдоридаги 37.412 сўм жаримани, буғдой ўришни асоссиз кечиктиргани ҳисобига йўқотилган 1.9 тонна буғдойнинг ўртача давлат харид нархидаги баҳоси — 205.200 сўм миқдоридаги зарарни ундириш лозим бўлади.

Вилоят адлия бошқармаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 27 августдаги 370-сонли қарори ҳамда томонлар ўртасида тузилган шартнома талабларига асосан, «Абдуллажон-Моҳира-Комила» фермер хўжалиги манфаатини кўзлаб вилоят хўжалик судига даъво аризаси киритди. Дарҳақиқат, шартнома мажбуриятларини бажариш ва унга амал қилиш иш бугуннинг қатъий талабидир.

Анваржон ТУРСУНОВ,
ҳуқуқшунос
Маъмур МУСУЛМОНОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Bugunning gapi

ИЗЛАГАН ИМКОН ТОПАР

Бундан ўн беш йиллар муқаддам фермерлик ҳаракати ҳақида айтарли тушунчага эга эмасдик. Ўтган қисқа фурсатда фермер қишлоқнинг олди одами бўлиб қолди.

Келинг, яхшиси мен ўз тажрибам, фермер бўлиб нималарга эришганим, ким эдим-у, ким бўлганим ҳақида бир бошдан сўзлаб берай. Сиз эшитинг.

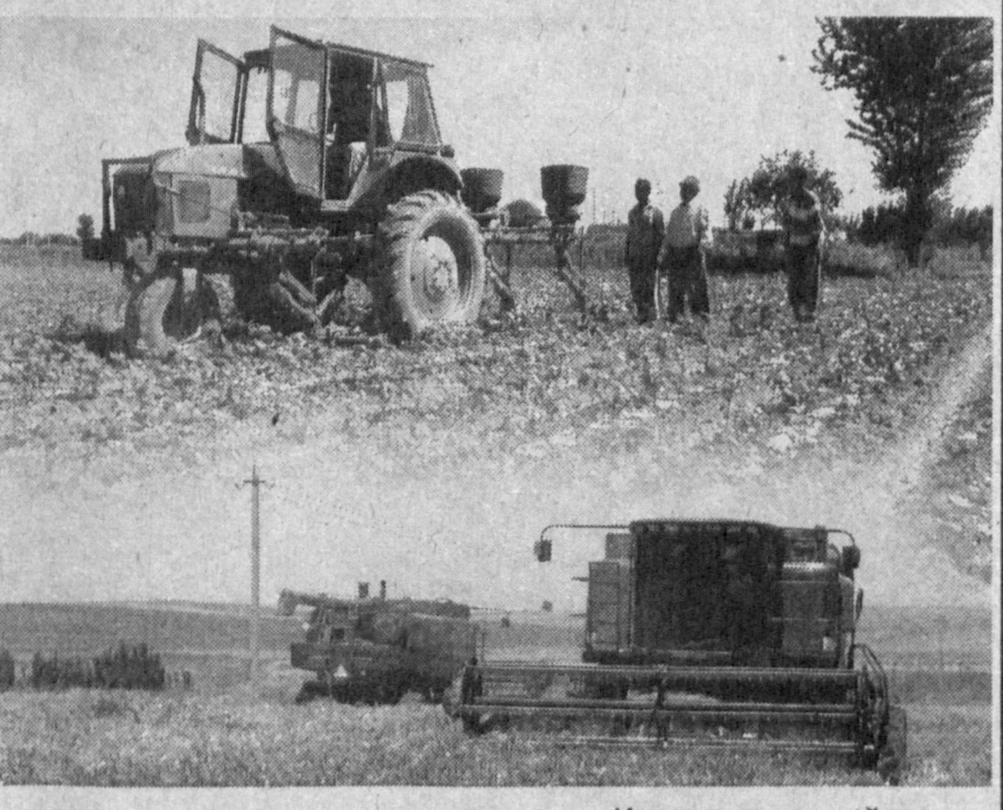

Шўро даврининг узоқни кўра олмаслик сиёсати бизни, Қашқадарёнинг чекка бир қишлоғини ҳам четлаб ўтмаган. Ўша йиллари қишлоғимиз аҳолиси ҳеч бир сабабсиз Тошкент вилоятининг Бўка туманига кўчирилган. Маҳаллий аҳоли қишлоғимиз аҳлини ўз бағрига олган бўлса-да, аммо биз, чилимбошликлар янги жойда томир отиб, палак ёзиб кета олмадик. Бизни киндик қонимиз томган юрт ўзига тортиб тураверди. Ахийри, яна ўз қишлоғимизга кўчиб келдик. Шу йиллари мен қўл урмаган соҳа қолмади, ҳисоб. Ойлик маошим рўзғорни тебратишга учма-уч етарди. Ойликни қўлга олмай туриб, тақсимлаб қўярдим. Қўлимда деярли пул турмаган.

Шукрки, бугун тўкинчилик. Фермер хўжалигим ерларидан тонналаб дон, ёғ заводидан тонналаб ёғ оламан. Нафақат менинг, балки хўжалигим ишчиларининг ҳам рўзғорлари обод.

Хўш, мен бунга қандай эришдим?

Бир сўз билан айтганда, мустақиллик туфайли. Истиқлол ўзбекнинг ўзлигини намоён этиш учун барча имкониятларни яратиб берди. Нега энди бу имкониятдан фойдаланмаслик керак экан? 1991 йилда туманда биринчилардан бўлиб, фермер хўжалиги туздим. Эҳ-ҳе, бунинг учун озмунча ҳаракат қилдим, дейсизми?! Чунки ўша пайтлари фермерлик ҳаракати эндигина куртак отаётган, унга қаршилар кўп эди. Фермер хўжалиги ташкил этиш ҳақида туман ҳокимининг қарори чиққанидан сўнг ҳам ерни ўлчатиб олишнинг ўзи бўлмаган. «Чорвачиликка ихтисослашган фермер хўжалиги тузмоқчи экансиз. Яхши, қилаверинг. Аммо ем-хашак етиштириш учун хўжаликдан ер ажратмаймиз. Ем-хашакни биздан оласиз», дейишган. Тортиша-тортиша ер олдим.

Фермер ҳамма нарсадан хабардор бўлиши, ҳақ-ҳуқуқини яхши таниши керак.

Ерни олгач, экканимнинг баракасини бер, юзим шувут бўлмасин, деб астойдил меҳнат қилдим. Ишонасизми, ўша йили пахтадан ҳам ғалладан ҳам мўл ҳосил олдим. Қўлим пул кўрди. Ўнта молим бугунги кунда 200 тага етди.

Қарши шаҳрида тез-тез қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ярмаркаси ўтказилиб турилади. Мен ярмаркада маҳсулотларим билан қатнашаман. Шаҳарликлар дастурхонига арзон, сифатли маҳсулот етказиб берамиз. Кейинги борганимда бир соғин сигирни бузоғи билан етаклаб олиб бордим. Энг эҳтиёжманд, серфарзанд оилага атадим. Маҳалла фуқаролар йиғини раисига «Агар эплаб боқиб юришса, кейинги йили бошқа маҳалланинг ана шундай оиласига ҳам битта сигир бераман», деб ваъда қилиб қўйдим.

Юртбошимиз фермер бойиса, юрт обод бўлади, деб бежизга айтмайдилар. Чунки топганимиз, ўзимиздан ортгани шу халқники, шу юртники-да.

Отам қишлоқнинг биринчи ўқитувчиси бўлганлар. Отамнинг хотираси, қолаверса, қишлоқнинг болаларига енгиллик бўлсин, дея фермер хўжалиги маблағидан бошланғич синф ўқувчилари учун мактаб биноси қуриб бердим. Ўзим бош бўлиб қишлоққа йўл чиқаришга, хонадонларга табиий газ келтиришга кўмаклашдим. Бу сўзларимдан тағин мени мақтанаяпти, деб ўйламанг. Ерга эгалик қилиш, мулк эгаси бўлишнинг афзалликларини айтаяпман, холос. Қолаверса, бу ҳаётимизга кириб келган янгилик натижаси, ислоҳотлар натижаси. Ислоҳотлардан кўзланган мақсад ҳам аслида шу-да.

Юртбошимиз халқ депутатлари Фарғона вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида ўзимизда етиштирилган хомашёни ўз корхоналаримизда қайта ишлаш, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни кучайтириш ҳақида қимматли фикрларни айтдилар. Бу, айниқса, биз, фермерларнинг кўнглидаги гап. Чунки хўжалигимизда етиштирилаётган маҳсулотларни қайта ишлаб сотганимизда борми, даромад бундан ҳам ошган бўларди. Тўғри, айни пайтда ҳам бировдан кам жойим йўқ. Йиллик даромаддан ҳар йили биттадан зарур техника воситаси сотиб оламан. Энди эса маҳсулотларни қайта ишлайдиган цех сотиб олишни режалаштираяпман.

Пешонада бор экан, ер эгаси бўлдик. Хусусий мулкимиз бор. Яқинда хўжаликнинг чорвачилик биносини ҳам сотиб олдим. Имкониятим янада кенгайди. Қора моллар сонини янада кўпайтириш имконияти туғилди. Демак, хўжалигим даромади янада ошади. Менинг ҳам, ишчиларимнинг ҳам рўзғори эртага бугунгидан кўра обод бўлади. Булар учун, албатта, энг аввало, мустақилликка, юртимиздаги эркинлик ва тинчликка шукрона айтишимиз керак. Қолаверса, бугун фермер бўламан, тадбиркорлик билан шуғулланаман, деганга барча шароитлар муҳайё экан, биз ҳам шунга муносиб бўлишимиз, енг шимариб меҳнат қилишимиз зарур. Зеро, юрт қадрини фақат фидойилар юксакка кўтара оладилар.

Сувон ОМОНОВ,
Касби тумани

Tahlil va saboq

МАСЪУЛИЯТ ҲИССИ

Бош қомусимиз — мамлакатимиз Конституциясининг 36-моддасида «Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли», 53-моддасида эса «Бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этади. Давлат истеъмолчилар ҳуқуқи устунлигини инобатга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баббаравар муҳофаза этилишини кафолатлайди», деган сўзлар битилган.

Бу эса юртимизда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш учун кенг имкониятлар яратилгани ва мазкур фаолиятни ривожлантириш ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкам ҳимояланганидан далолат беради.

Албатта, бу ишлар бежизга қилинмаган. Негаки, тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш бир томондан, давлат бюджетига наф келтирса, иккинчи томондан халқимиз дастурхонига тўкинлик олиб келади.

Аммо тадбиркорлар орасида яратилган ана шу имкониятлардан унумли фойдаланиш ўрнига ноқонуний йўллар билан мўмай даромад топишга интилаётган «тадбикор»лар ҳам учраб туради.

Масалан, Ўзбекистон туманида истиқомат қилувчи Илҳом Жўраевнинг хатти-ҳаракатларини олайлик. Аслида, Илҳом Жўраевни ҳам нафс қутқуси йўлдан оздирди. Йўқса, у илгари йўл қўйган хатоларидан ўз вақтида тўғри сабоқ чиқариб оларди. Нега деганда, у муқаддам уч марта — 1993, 2003, 2004 йилларда ноқонуний қилмиши учун суднинг қора курсисига ўтирган. Илҳом иккинчи марта Жиноят кодексининг 189-моддаси, 3-қисмида қайд этилган савдо ёки хизмат кўрсатиш қоидаларини бузиш жиноятини содир этган эди. Лекин қонунларимиздаги инсонпарварликни қарангки, Президентимизнинг **«Амнистия тўғрисида»**ги Фармонига мувофиқ жазодан муддатидан илгари озод қилинганди. Бироқ у бағрикенгликдан ўзига тегишли хулоса чиқармади, аксинча, яна солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш, мансаб сохтакорлиги жиноятларини содир этди.

Шу ўринда гапни узоқроқдан бошлайдиган бўлсак, Илҳом Жўраев бундан икки йил аввал терговда шахсини аниқлашнинг имкони бўлмаган Ойбек исмли кимса билан бирга Қўқон шаҳрида «INTERLINK BIZNES» масъулияти чекланган жамиятни ташкил этади. Жамият Низоми 2004 йилнинг 31 мартида шаҳар ҳокимининг 340-сонли реестр рақамига асосан рўйхатга олинади. Жамиятга И.Жўраевнинг ўзи раҳбарлик қила бошлайди. Қисқаси, икковлон «Универсал банк»нинг шаҳар бўлимидан асосий ва «Ўзсаноатқурилишбанк» бўлимидан иккиламчи ҳисоб рақамини очишади. Бироқ улар Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 26 ноябрдаги **«Юридик ва жисмоний шахсларни рўйхатдан ўтказиш ҳамда улар томонидан савдо фаолиятини амалга оширишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги қарорга мувофиқ улгуржи савдони амалга ошириш ҳуқуқини берувчи махсус рухсатномани олишдан бўйин товлашади. Аксинча, шаҳар ҳокимлиги томонидан «Қўқон зийнат — таъмин» марказига 2003 йил 14 ноябрь куни берилган 187-сонли улгуржи савдо ҳуқуқини берувчи гувоҳномани компьютер орқали «INTERLINK BIZNES» МЧЖга берилган», дея қалбакилаштиришади. Сўнг ушбу сохта гувоҳнома орқали оз эмас, кўп эмас, 3.107.519.576 сўмлик улгуржи савдони амалга оширишади. Шундан 2.231.310.000 сўмлик харидоргир озиқ-овқат ва халқ истеъмоли молларини пул кўчириш йўли билан сотиб олишади. Лекин маҳсулотларни бозорларда нақд пулга сотиб юборишади. Савдодан тушган нақд пулларни назорат касса машинасига кирим қилиб, банкка топшириш эса табиийки, Илҳомжоннинг «ёдидан кўтарилади». Бундай сохтакорлик оқибатида Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 августдаги **«Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги қарори талабларини қўпол равишда бузади. Бундан ташқари, бу шоввозлар йўл жамғармасига 1 фоизли ажратма бўйича 30.182.574 сўм, пенсия жамғармасига 0,7 фоизли ажратма бўйича 21.127.802 сўм солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан қасддан бўйин товлашади.

Мана, сизга бир фирибгарнинг жамиятимизга келтирган зарари. Хўш, бундай қаллоб кимсанинг хатти-ҳаракати қайси қонун мезонларига тўғри келади? Энг ёмон, бундай нопок қилмиш тадбиркор деган номга доғ эмасми?!

Ахир, бугун юртимизда ишлайман, бойийман, деган юрагида ўти бор кишилар учун барча шарт-шароит муҳайё этилган, имкониятлар жуда кўп. Ана шундай имконият ва қулайликларни четлаб ўтиб, нопокликка қўл урган кимсани қонун кечирмайди.

Тадбиркорлик билан ноқонуний равишда шуғулланиб, солиқ тўлашдан бўйин товлаган кимсалардан яна бири Қўқон шаҳрида яшовчи Жамолхон Носировдир. Шу йилнинг 7 февраль куни Фарғона вилояти Давлат солиқ бошқармаси бошлиғининг буйруғига асосан бошқарма, вилоят МХХ ҳамда Қўқон шаҳар ДСИ ходимлари иштирокида Жамолхон Носировга қарашли савдо дўконида қисқа муддатли текшириш ўтказилганда, 120 турдаги 90.752 дона 71.507.500 сўмлик спиртли ичимликлар бирон-бир ҳужжатсиз сотилаётгани аниқланди. Бундай хатти-ҳаракати билан Ж.Носиров Жиноят кодексининг 186-1-моддаси, 188-моддаси 3-қисмида белгиланган жиноятни содир этган.

Шу ўринда бир мулоҳаза қилиб кўринг. Ж.Носировнинг шунча катта миқдордаги спиртли ичимликларни ноқонуний равишда сотиши, нопок йўл билан бойлик орттиришга муккасидан кетишини нима билан изоҳлаш мумкин? Табиийки, бундай ножоиз қилмишни ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайди.

Яна бир мулоҳаза шундан иборатки, ҳар бир жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқлари билан бир қаторда муайян бурчлари ҳам белгиланган. Айтайлик, олган даромади ҳисобидан маълум миқдорда солиқ тўлаш ҳам бизнинг бурчимиз саналади. Бу бурчни сидқидилдан адо этишдан бўйин товлаш, наинки, қонунбузарлик, балки ноинсофлик ҳамдир. Бундан ташқари, бурч унутилган жойда табиийки, нопоклик, адолатсизлик авж олишдан ташқари кўпчилик манфаатига путур етади.

Илҳомжон ҚОДИРОВ,
Қўқон шаҳар давлат солиқ инспекцияси бошлиғи
Хуршид СУЛТОНОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

ИСТЕЪМОЛЧИ ҲУҚУҚИ КАФОЛАТЛАНГАН

— Мен шартнома асосида бир корхонадан товар сотиб олмоқчи эдим. Истеъмолчи сифатида ушбу товар сифатини текшириб олиш ҳуқуқига эгаманми?

Гулноза ЭРНАЗАРОВА,
Тошкент шаҳри

— Ҳа, албатта, сиз истеъмолчи сифатида шундай ҳуқуққа эгасиз. Чунки **«Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»**ги қонуннинг 8-моддасида истеъмолчи шартнома тузиш йўли билан товарни (иш, хизматни) эркин сотиб олиш ҳуқуқига эга бўлиб, бу шартномага кўра, сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) истеъмолчига муайян миқдорда ва муқобил сифатли товарни мулк қилиб топшириш (иш бажариш, хизмат кўрсатиш) мажбуриятини, истеъмолчи эса, шартлашилган пулни тўлаш мажбуриятини ўз зиммаларига олиши таъкидланган.

Товар (иш, хизмат)ларга қўйилган маълумот ва нархнома тегишли шартномани тузиш учун таклиф деб ҳисобланади.

Томонлар ўртасида миқдор, нарх ва бошқа масалаларда келишувга эришилса, истеъмолчи билан ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) ўртасида шартнома тузилади.

Тузилган заҳоти бажариладиган шартнома, қоида тариқасида, оғзаки шаклда тузилади. Тузилган вақтдан бошқа пайтда (олдиндан бериладиган буюртмалар бўйича жўнатма савдода ва бошқа ҳолларда) бажариладиган шартнома эса ёзма шаклда тузилади.

Истеъмолчи сотиб олинган товар (иш, хизмат) сифатини, бутунлигини, вазни ва нархини текшириш ҳуқуқига эга, сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) эса, назорат-ўлчов асбобларини, нархга доир ҳужжатларни тақдим этиши, товарни ишлатиб кўрсатиши, ундан хавфсиз ва тўғри фойдаланишни ўргатиши, истеъмолчи талаб қилса, товарни экспертизага юбориши шарт.

Саволларга юридик фанлари номзоди Саломат НИЁЗОВА жавоб берди

Qonun ijodkorligi

КАФОЛАТЛАР ТАКОМИЛЛАШТИРИЛДИ

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Шунингдек, божхона қонунчилиги соҳасидаги ҳуқуқбузарликларнинг барча турлари учун бир хил жавобгарлик чоралари белгиланган кодекснинг 227-моддаси тўлиқ ўзгартирилди. Унда божхона органининг рухсатисиз божхона назорати зонаси чегараси орқали ва унинг доирасида товарлар, транспорт воситалари ва шахсларни олиб ўтиш ёки божхона назорати зонаси режимини бузувчи бошқа хатти-ҳаракатлар учун жавобгарлик кўзда тутилган.

Қонунда божхона қонунчилиги соҳасидаги ҳуқуқбузарлик турлари аниқ кўрсатилиб, уларнинг моҳияти ва оқибатларига мувофиқ жавобгарлик чоралари белгиланган. Божхона соҳасидаги ҳуқуқбузарлик турлари Божхона кодексидан чиқариб ташланиб, айрим ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлик тадбиркорлик субъектлари — юридик шахслардан олиниб, уларнинг мансабдор шахслари зиммасига юклаш масаласи ҳал этилган.

«Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги кодекс 227^1–227^{27}-моддалар билан тўлдирилиб, товарлар ва транспорт воситаларини Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига олиб кириш чоғида Ўзбекистон Республикаси божхона чегарасини кесиб ўтганлик тўғрисида ёки товарлар ва транспорт воситаларини Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудидан ташқарига олиб чиқиш мақсади тўғрисида божхона органига хабар бермаслик, фалокат юз берган ҳолда чора кўрмаслик, божхона расмийлаштируви тугалланмаган товар ва транспорт воситалари билан операциялар ўтказиш божхона назорати қоидаларини бузиш билан боғлиқ масалалар бўйича маъмурий жавобгарлик чоралари кўзда тутилди. Кодексда божхона ҳужжатларини расмийлаштириш билан боғлиқ ҳуқуқбузарлик ҳолатлари батафсил акс этган.

Солиқ ва Божхона кодексларига киритилган ўзгартиришларда молиявий санкциялар, солиқ йиғимлари ва бошқа тўловларнинг бюджетга кам тушишига олиб келадиган ҳуқуқбузарлик билан боғлиқ масалаларга доир молиявий жавобгарлик чораларини эркинлаштиришга қаратилган чоралар кўзда тутилган. Шунингдек, солиқлар, йиғимлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаш билан боғлиқ масалаларда тадбиркорлик субъектларига бир қатор қулайликлар яратилди. Хусусан, Солиқ кодексининг 4-моддаси тўлдирилди. Унга кўра, солиқлар, йиғимлар ва бошқа мажбурий тўловларга оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлардаги бартараф этиб бўлмайдиган барча зиддиятли қоидалар ва ноаниқликлар солиқ тўловчи тадбиркорлик субъекти фойдасига талқин этиладиган бўлди.

Солиқ кодексининг 135-моддасига кўра солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун солиқ тўловчига нисбатан молиявий жазо чоралари белгиланди. Молиявий жазо чоралари: юридик шахсларнинг солиқ органида рўйхатдан ўтишдан бўйин товлаганда; товарларни реализация қилишдан олинган тушумни яширганда; маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил ичида такроран ҳуқуқбузарлик содир этганда; бухгалтерия ҳисоби юритилмаганда ёки уни белгиланган тартибни бузиб юритганда; фаолият турлари билан лицензиясиз шуғулланганда; солиқлар, йиғимлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича тўлов муддати ўтказиб юборилганда; ер участкасига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатларда кўрсатилганидан каттароқ ўлчамдаги ер майдонларидан фойдаланганда; назорат-касса машиналарини ишлатмасдан ёки уларни рўйхатдан ўтказмасдан савдони амалга оширганда қўлланилади. Мазкур ҳолатларда юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорларга нисбатан турли молиявий санкциялар белгиланган.

Божхона кодексининг 70-моддаси мазмуни янги меъёрлар билан ифодаланиб, унда лицензиянинг амал қилиши тугатилиши ҳолатлари батафсил кўрсатилган. Жумладан, лицензиянинг амал қилиши: уни тугатиш тўғрисида ариза билан мурожаат қилинганда; юридик шахс тугатилган пайтдан эътиборан; якка тартибдаги тадбиркор давлат рўйхатидан ўтгани тўғрисидаги гувоҳноманинг амал қилиши тугатилган вақтдан; лицензиянинг амал қилиш муддати якунланган ва бошқа ҳолатларда тугатилиши белгилаб қўйилди.

Хуллас, мазкур қонуннинг қабул қилиниши тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилишни такомиллаштириш ва молиявий жавобгарликни эркинлаштириш, пировард натижада жамиятни модернизациялаш ва ислоҳ қилиш йўлидаги муҳим қадам бўлди.

Дилшод КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтининг бош илмий ходими

Barkamol avlod orzusi

ФАРЗАНДЛАР КАМОЛИ – ЮРТ ИҚБОЛИ

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Шу нуқтаи назардан олганда, ўн беш йилдан ошиқроқ муддат ичида ўзбек халқининг эзгу ниятларига, бунёдкорлик салоҳиятига, миллий ҳамжиҳатлигига ва тотувлигига таянган ҳолда асрлар давомида армон бўлиб келган улуғ мақсадни рўёбга чиқарган – мустақил Ўзбекистон Республикасини барпо қилган, халқимизнинг қадимий давлатчилик анъаналарини, асрлар синовидан ўтган миллий қадриятларни, ўзбек халқининг миллий ғурури ва ифтихорини тиклаган, озод фуқаро сифатидаги эркин орзу-умидларига қанот берган давлат раҳбарининг Ватаннинг келгуси тақдири ҳақида қайғуриши, ташвишланиши табиий бир ҳолдир. Ёш авлод билан суҳбат эса келажак ворисларининг билими, дунёқараши билан ошно бўлиш, уни ҳар томонлама баҳолаш, кўнгилдаги умид ва ишончнинг мустаҳкамланишига, эзгу ва савоб ишлар ўз самарасини бераётганидан мамнуният туйишга хизмат қилади.

Тарихан қисқа муддатда қиёфаси тубдан ўзгарган, миллий ва замонавий меъморчилик анъаналари асосида қайта қурилган, дўсту душманларнинг ҳавас-ҳасадини уйғотган шаҳар ва қишлоқларда ким яшайди, юртимизнинг ер ости ва ер усти бойликларини қайта ишлаётган саноат корхоналарини ким бошқаради, ҳосилдор далалар, ноз-неъмат манбаи бўлган боғ-роғлар, минг-минг чақирим равон йўллар кимга хизмат қилади, катта харажатлар ҳисобига бунёд этилаётган замонавий мактаблар, лицейлар, касб-ҳунар коллежлари, олий ўқув юртларида кимлар вояга етаяпти, бугун катта ҳаёт остонасига қадам қўйишга шайланган йигит-қизлар катта машаққат ва заҳматлар эвазига бунёд этилган моддий ва маънавий бойликларининг қадрига етадими, уни асрашга, кўпайтиришга қодирми, деган саволларга аниқ жавоб олиш, ўз меҳнатларининг бесамар кетмаётганига, иродаси мустаҳкам, имони бутун, муҳими, халқига содиқ ва фидойи авлод камол топаётганини кўз билан кўриб, қалб билан ҳис этишнинг ўзи ҳам катта бахтдир.

Энг муҳими, янги авлод зиммасига мамлакатнинг моддий бойликларини асраш, кўпайтириш, иқтисодий жиҳатдан ҳар томонлама тараққий этган Ўзбекистонни янада обод этиш билан бирга, ўзбекнинг ўзлигини, шу заминга киндик қони тўкилган халқнинг минг-минг йиллик маънавий-маданий, маърифий меросини сақлаш, бойитиш, аҳли жаҳонга бор бўйи билан кўрсатишдек шарафли вазифа ҳам юклатилмоқда.

Бола тарбияси – масъулиятли ва машаққатли вазифа. Давлатнинг кучи, эътибори, маблағи билангина бу масала ҳал бўлиб қолмайди. Бутун халқнинг, ҳар бир фуқаронинг иштироки, жонкуярлиги туфайлигина кўзланган натижага эришиш мумкин.

Мамлакатимиз раҳбарининг юқорида келтирилган саволи негизида, энг аввало, ана шундай эзгу мақсад мужассам. Унинг жавобини топиш эса бугун ҳаммамизнинг бурчимиздир.

(Давоми келгуси сонда)

Бахтиёр РИЗО

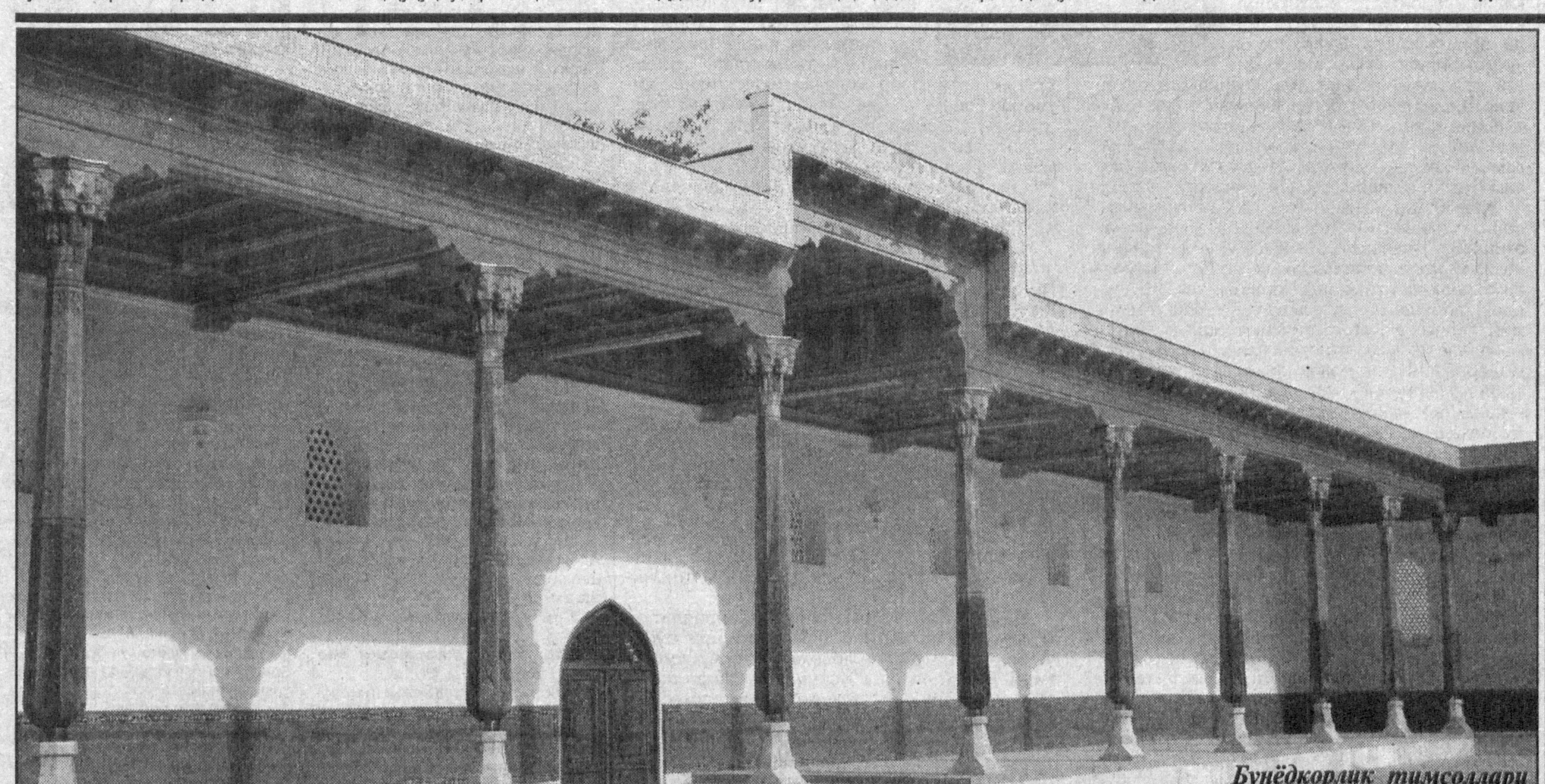

Бунёдкорлик тимсоллари

Mitti maslahat

ИШ ҲАҚИДАН УШЛАБ ҚОЛИШ ТАРТИБИ

Меҳнат кодексининг 164-моддасига мувофиқ, умумий қоидага кўра, ходимнинг ёзма розилиги билан, бундай розилик бўлмаган тақдирда эса, – суднинг қарорига асосан меҳнат ҳақидан ушлаб қолиниши мумкин.

Қуйидаги ҳолларда ходимнинг розилигидан қатъи назар, меҳнат ҳақидан ушлаб қолинади:

1) Ўзбекистон Республикасида белгиланган солиқлар ва мажбурий тўловларни ундириш учун;

2) суднинг қарорлари ва бошқа ижро ҳужжатларини ижро этиш учун;

3) иш ҳақи ҳисобига берилган авансни ушлаб қолиш учун, хўжалик эҳтиёжларига, хизмат сафарларига ёки бошқа жойга ишга ўтганлиги муносабати билан берилган бўлиб, сарф қилинмай қолган ва ўз вақтида қайтарилмаган авансни ушлаб қолиш учун ҳамда ҳисоб-китобдаги хатолар натижасида ортиқча тўланган суммани қайтариб олиш учун.

Бундай ҳолларда иш берувчи авансни қайтариш ёки қарзни тўлаш учун белгиланган муддат тамом бўлган кундан ёхуд ҳақ тўлаш нотўғри ҳисоблаб чиқарилган кундан бошлаб бир ойдан кечиктирмасдан аванс ёки қарзни ушлаб қолиш ҳақида фармойиш беришга ҳақлидир. Агар бу муддат ўтиб кетган бўлса ёки ходим хўжалик эҳтиёжларига, хизмат сафарларига ёхуд бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан берилган аванснинг ушлаб қолинишини асоссиз ёки миқдорини нотўғри деб ҳисобласа, қарз суд тартибида ундирилади.

4) Ходим таътил олиб бўлган иш йили тугамасдан туриб меҳнат шартномаси бекор қилинганда – таътилнинг ишланмаган даврга тегишли кунлари учун. Ушбу кодекснинг 89-моддаси, тўртинчи қисми, 100-моддаси, иккинчи қисмининг 1 ва 2-бандлари, 106-моддасининг 1 ва 2-бандларида кўрсатилган асосларга кўра, шунингдек, ўқишга кирганлиги ёки пенсияга чиққанлиги муносабати билан бекор қилинганда ушлаб қолинмайди.

5) ходим томонидан иш берувчига етказилган зарарни қоплаш учун, агар етказилган зарарнинг миқдори ходимнинг ўртача ойлик иш ҳақидан ортиқ бўлмаса.

6) ушбу кодекснинг 181-моддаси, биринчи қисмининг 2-бандида назарда тутилган жаримани ундириш учун.

Иш ҳақини ҳар гал тўлаш вақтида ушлаб қолинадиган ҳақнинг умумий миқдори ходимга тегишли бўлган меҳнат ҳақининг эллик фоизидан ортиб кетмаслиги лозим.

Huquqiy himoya

ОИЛА ДАВЛАТ ҲИМОЯСИДАДИР!

Оила — жамиятнинг бир бўлаги, фарзандлар униб-ўсадиган, тарбия топадиган муқаддас қўрғон. Азалдан ота-боболаримиз оилага жиддий эътибор билан қараганлар. Мустақиллик йиллари барча қадриятларимиз каби оилага ҳам эътибор кучайтирилди. Айнан оила, ундаги муаммо ва ҳуқуқлар билан боғлиқ бир қатор қонунлар қабул қилинди. Ушбу меъёрий ҳужжатлар бугунги кунда бевосита инсон манфаатларига хизмат қилмоқда.

Самарқанд вилояти ҳар йили қарийб уч мингга яқин янги оила қарор топади. Ота-оналар эзгу ният билан ўғил уйлантириб, қиз узатадилар. Барча ота-она ҳам фарзандларимиз бахтли бўлишсин, оиласи мустаҳкам бўлсин, деб дуо қилади. Яратгандан ёш оиланинг камолини сўрайди.

Давлатимиз томонидан яратилган оила тўғрисидаги қонун ва ҳужжатларда ҳам ёш оилаларнинг камол топиши, мустаҳкам томир ёйишининг ҳуқуқий асослари белгилаб берилган.

Афсуски, бундай ҳуқуқларни бугунги кунда наинки ёш оилалар, ҳатто йигирма-йигирма беш йил оила қуриб, бирга яшаётган баъзи эр-хотинлар ҳам билишавермайди. Натижада арзимаган сабаб билан оилавий ҳуқуқларга путур етади. Оқибатда...

Яқинда вилоятимиз туманларнинг бирида яшовчи Назира исмли 35 ёшли аёл бизга, «Эрим икки йилдан буён қўшни вилоятда ишлайди. Бир ярим-икки ойда бир келиб кетади, моддий таъминотимиз яхши. Аммо уч нафар фарзандим тарбиясида, рўзғор юмушларида қийналаяпман. Икки ўғлим мактабда ўқийди, қизим боғчага боради. Эрим келганида у билан жанжаллашиб қолаяпмиз. Оталик мажбуриятларингизни бажаринг, десам, оила мажбуриятлари сенинг зиммангда, ўзинг эплайвергин, дедилар. Менга маслаҳат беринг, нима қилай?» — дея мурожаат қилди.

Биз аёлга бу ўринда оилавий ҳуқуқларини ҳимоя қилишга тўла ҳақлилиги, турмуш ўртоғига оталик ҳуқуқ ва мажбуриятларини бажариши зарурлигини тушунтиришни ҳамда Оила кодексида ота-оналик ҳуқуқи ва мажбуриятларини амалга оширишга доир алоҳида қоида борлиги, унга асосан ота-оналик ҳуқуқи болалар манфаатига зид тарзда амалга оширилиши мумкин эмаслиги, аксинча, ота-она ғамхўрлиги болалар манфаатларини таъминлаш асосини ташкил қилиши лозим эканлигини тушунтирдик. Дарҳақиқат, ушбу кодексга биноан ота-она болаларининг жисмоний ва руҳий соғлигига, ахлоқий камолотига зарар етказишга ҳақли эмас. Болаларни тарбиялаш усуллари менсимаслик, шафқатсизлик, қўполликдан, инсоний қадр-қимматни камситувчи муомаладан ҳоли бўлиши керак. Ўз ота-оналик ҳуқуқини поймол этаётган ота-она қонунда белгиланган тарзда жавобгар бўлади.

Ўша аёл орадан анча вақт ўтиб яна ҳузуримизга келди. Бу гал унинг кўзларида қувонч нурларини кўрдик.

«Маслаҳатингиз учун ташаккур, опа. Сиз айтган гапларни эримга тушунтирдим. Бизни Жиззахга кўчириб олиб кетдилар. Болаларим ота меҳридан баҳраманд, ўзим ҳам бемалол, беташвиш яшаяпман», — деди хурсанд бўлиб.

Оилавий ҳуқуқларни ҳимоя қилиш кенг маъно касб этади. Гоҳида кўпчилик фуқароларимиз ушбу ҳуқуқларни билмасликлари оқибатида ноқулай аҳволга тушиб қоладилар. Масалан, яқинда маҳаллада ўтган учрашувда бир ёш она вафот этган синглисининг икки боласи бугунги кунда меҳрибонлик уйида тарбияланаётгани, ўзи улардан доимо хабар олиб туришини, марҳума синглисининг қайинсингиллари оғир пайтда хабар олмай, ҳозирда меҳрибонлик уйига болаларни кўришга бораётганини, аёл эса буни истамаётганини йиғлаб гапирди ва бундай ҳолатларда қонунда қандай чоралар мавжудлиги ҳақида сўради.

Бундай ҳолатларда қонун болага отаси, онаси, бобоси, бувиси, ака-укалари, опа-сингиллари ва бошқа қариндошлари билан кўришиш ҳуқуқини беради. Биз савол эгасига ота-онанинг ажралиши, никоҳнинг ҳақиқий эмас, деб топилиши ёки уларнинг бошқа-бошқа яшаши боланинг ҳуқуқларига таъсир қилмаслиги, ота-она турли давлатларда яшаган тақдирда ҳам бола улар билан кўришиш ҳуқуқига эга эканлиги қонунда белгилаб қўйилганини тушунтирдик.

Оилавий ҳуқуқлар таъкидланганидек, жуда кенг маъно касб этади. Никоҳ — оилада ота-она ҳамда болаларнинг мулкий ҳуқуқий муносабатлари, боланинг ҳимояга бўлган ҳуқуқи, боланинг ўз фикрини ифода этиш ҳуқуқи ва бошқа ҳуқуқларни ўз ичига олади.

Буларнинг барчаси бизда давлат ҳимоясидадир. Оналик ва оталик иззат-икромга, ҳурматга сазовордир. Шу жиҳатдан қараганда, оилавий ҳуқуқ ва мажбуриятларни бажариш ота-она ва оила аъзоларининг қонуний бурчи, уни ҳимоя қилиш эса ҳар биримиз учун шарафдир.

С.АГЗАМОВА,
ҳуқуқшунос

Ehtiyot bo`ling, firibgar!

СОХТА «МУХБИР»

Аслида Хоразм вилоятининг Хонқа туманида истиқомат қилувчи Одилжон Аҳмедов Сурхондарё вилоят ҳуқуқни муҳофаза қилиш идорасига ёзган шикоят хатининг натижасини билиш учун Термиз шаҳрига келган эди. Ёзнинг жазирама иссиғидан қочиб, дарахт соясида навбат кутиб ўтирган Одилжоннинг нигоҳи бир пайт қўлида икки энлик қоғоз ушлаб турган кекса онахон Анна Чернецовага тушди. Ўғри бир пойласин, эгаси минг пойласин, деганларидек, у узоқдан кампирни кузатиб тураркан, фирибгарлик йўли билан пул ишлаб олишдек қора ниятини амалга оширишни ўйларди. Бир оздан сўнг у шошилмасдан кампирнинг ёнига келди.

— Моможон, анча безовта кўринасиз, тинчликми ўзи?! Мен мана шу идорада ишлайман. Агар бирон-бир ёрдам керак бўлса, бемалол айтаверинг. Қўлимдан келганича ёрдам бераман, — деди у товламачилик қилиб.

Унинг сўзларини эшитиб, Анна Чернецованинг бирданига дили ёришиб кетди. Шу боис Одилжоннинг кимлигини ҳам суриштирмай кўнглидаги дардини дастурхон каби ёзиб ташлади:

— Э, болам, нимасини сўрайсиз. Шу денг, қўшним Ўлмас Мирзақулова ўғлимни ўғрига чиқариб, қаматиб қўйган. Унинг барча ёзганлари ёлғон. Ана шу қўшнимнинг устидан шикоят ёзиб келгандим. Ўшани топшириб қайтмоқчиман, – деди кампир унга илтижоли боққанча.

— Эй, шунақа денг. Аризани менга ташлаб кетинг. Ўзим олиб кириб бераман. Мободо бахтингиз чопиб, бошлиқларим шикоятни ўзинг текшириб кўр, деса, нур устига аъло нур бўлади. Ўзим батафсил шуғулланаман. Шунинг учун менга уй манзилингизни қолдириб кетинг, — деди Одилжон устомонлик билан.

— Илоҳим умрингдан барака топ, болам. Сени менга худонинг ўзи етказди. Мен шу яқин ўртада яшайман. Файзулла Хўжаев кўчаси, 7-уй.

— Мана, ёзиб олдим. Насиб бўлса, ўғлингизни тилхат билан очиққа чиқариб бераман. Сўнг хизмат ҳаққини келишамиз. Сиз уйга бориб, дамингизни олаверинг. Ўзим сизни қидириб топаман, — дея у кампирнинг шикоят хатини олиб қолди.

Эртаси кун эса Одилжон Аҳмедов кампирнинг шикоят хатида қайд этилган Ўлмас опа Мирзақулованинг хонадонини излаб топди.

Ўша куни Ўлмас опа уйда йўқ эди, О.Аҳмедовга дарвозани унинг қизи Феруза Болтаева очди.

— Ўлмас опада нима ишингиз бор эди? — дея сўради Феруза.

– Опанинг устидан шикоят хати бор. Мана нусхаси, — дея Одилжон қизга шикоят хатининг бир нусхасини кўрсатди.

Феруза шикоят хатини ўқигач, ранги хиёл оқариб кетди.

— Сиз уйга кириб ўтириб туринг, ҳозир бориб онамни ишхонадан чақириб келаман, – дея у югура солиб чиқиб кетди.

Орадан кўп ўтмай ҳовлига Ўлмас опа Мирзақулова кириб келди ва у нотаниш кишининг афт-ангорига синчиклаб назар солди.

— Излаган экансиз, нима ишингиз бор эди? — деб сўради у.

— Устингиздан шикоят хати бор. Мен Тошкентдаги фалон газетанинг мухбири бўламан. Мана, қўшнингиз Анна Чернецова ёзган шикоят хати, газетага ёзган тушунтириш хатлари, — дея бир тутам қоғозларни унга кўрсатди.

— Хўш, мен нима қилишим керак? — дея опа яна сўради.

— Опажон, сиз мени тўғри тушунинг, илтимос. Сизга ёрдам бергани келдим. Агар гапимга рози бўлсангиз, шу мақолани газетага босиб шов-шув кўтармаймиз. Мен ўзим муҳаррир билан гаплашиб, бости-бости қилиб юбораман. Фақат Тошкентга бориб-келиш, меҳмонхонада уч кун ётиб туриш учун 70 минг сўм пул топиб берсангиз бўлди, — дея фирибгар муддаосини очиқ айтди.

Ўлмас опа ҳар қандай гапга дарров ишонадиган анойи аёллардан эмасди. У ичидан фирибгарнинг осмондан олиб айтган гапларига ишонмади. Бироқ сир бой бермади, унинг таклифига рози бўлгандек тутди ўзини ва пул топиб келиш мақсадида, фирибгарни уйда қолдириб, кўчага чиқди. Шундан сўнг Ўлмас опа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идорага бориб, рўй берган воқеани айтиб берди.

Хуллас, 70 минг сўмни фирибгарлик йўли билан ишлаб олишни режалаштирган сохта мухбир Одилжон Аҳмедов жиноят устида қўлга тушди.

Қалбакилик бир кун қувонтирса, минг кун мункайтиради. Жиноят ишлари бўйича Термиз шаҳар суди Одилжон Аҳмедовга фирибгарлиги учун тегишли жазо тайинлади.

Илҳом ЗУҲУРОВ,
ҳуқуқшунос

ЖАЗО МУДДАТИ 230 МИНГ ЙИЛ

Испания прокуратураси 11 мартда содир этилган террорчилик ҳаракатларига алоқадор деб топилган 29 нафар шахсга 230 минг йиллик қамоқ жазоси берилишини талаб қилмоқда. Ёдингизда бўлса, ушбу шахслар томонидан содир этилган портлашлар оқибатида 191 нафар киши қурбон бўлган эди. Мазкур жиноят ишини кўриб чиқиш жараёни келгуси йилнинг февраль ойида бошланади.

МОЖАРО ДАВОМ ЭТМОҚДА

Фаластин манбаларининг хабар беришича Исроилнинг 6 ноябрь куни эрта тонгда Байтуллоҳга уюштирган ҳаво ҳужуми натижасида (Ғазо секторининг шимолий ҳудуди) 16 ёшли ўспирин вафот этган ва 7 нафар киши турли даражада тан жароҳати олган.

Исроил қуролли кучлар қўмондонлигидан олинган маълумотларга қараганда, жангарилар ўтирган машинага ҳарбий вертолётдан ракета зарбаси берилган. Маҳаллий аҳоли эса ракета машинанинг ёнида портлагани боис ҳам жангарилар талофот кўрмаганини айтишмоқда.

ОРТЕГАНИНГ ҚАЙТИШИ

Дастлабки маълумотларга қараганда, ўтган якшанба куни Никарагуада бўлиб ўтган президентлик сайловларида «Миллий Озодлик Саидинист фронти»

раҳбари Даниэлъ Ортега ғолиб чиқиши кутилмоқда. Ортега 80-йилларда мамлакатни бошқарган ва кейинчалик яна уч бор шу лавозимга ўз номзодини қўйган, бироқ сайловларда етарлича овоз ололмаган эди.

Ортега энг аввало мамлакатда ҳукм сураётган қашшоқликка барҳам беришни ваъда қилаётир. Чунки бугунги кун Никарагуанинг 80 фоиз аҳолиси кунига бор-йўғи 2 доллар даромад қилади, холос.

ҲИНДИСТОН: ПОРТЛАШ ЮЗ БЕРДИ

Мамлакатнинг Ассаи Гуваҳати штати пойтахтида якшанба куни содир этилган икки портлаш натижасида 8 нафар киши қурбон бўлган, 20 нафар киши эса оғир тан жароҳати олган. Бу галги портлашлар ҳам бозор ҳудудида содир бўлган.

Ҳозирча бу портлашларни бирон-бир гуруҳ ўз зиммасига олганича йўқ.

СУИҚАСД УЮШТИРИШДА АЙБЛАНМОҚДА

Покистонда президент Парвез Мушарраф ва мамлакатнинг бошқа раҳбарларига суиқасд уюштиришга алоқадорликда айбланаётган 50 нафарга яқин зобит ҳибсга олинди.

Бу ҳақда Покистоннинг бир неча оммавий ахборот воситалари чет эл матбуоти, хусусан, мамлакат махсус хизмати вакилининг сўзларини келтирган «The sunday Telegraph» газетасига таяниб хабар қилади.

«Тахминан 50 нафар зобит сентябрдаги ракета ҳужумига алоқадорликда гумон қилиниб, қўлга олинган», — дейди махсус хизмат вакили. Унинг сўзларига қараганда, суиқасд иштирокчиларининг аксарияти мамлакат ҳарбий ҳаво кучларида хизмат қилган. Покистонлик журналистлар тарқатган маълумотларга қараганда, суиқасд иштирокчилари Исломобод ва Роволпиндидаги расмий муассасаларга ракета зарбалари беришни режалаштиришган.

ЕВРОПА: ГИЁҲВАНДЛИК БАЛОСИ

Европа кокаин исканжасида қолмоқда, аммо аксарият давлатлар ўзларини гўё ҳеч нарса бўлмагандек тутишмоқда. БМТнинг Гиёҳванд моддалар ва жиноятчилик бўйича бошқармаси директори Антонио Мария Коста Ватикан радиосига шундай баёнот берди.

Унинг сўзларига қараганда, сўнгги йилларда

жаҳон ҳамжамияти гиёҳванд моддаларга қарам кишилар сонини камайтиришга эришган, бироқ бу саъй-ҳаракатлар Европада гиёҳванд моддаларга нисбат талабнинг кескин ошиши натижасида йўққа чиқмоқда.

— Испания, Буюк Британия, Италияда гиёҳвандлик билан боғлиқ вазият ўта оғир,-дея таъкидлайди дипломат.

БМТ маълумотларига қараганда, Испанияда 15 ёшдан 64 ёшгача бўлган аҳолининг 3 фоизи, Буюк Британияда эса 2,4 фоизи гиёҳванд моддалар истеъмол қилади.

Интернет материаллари асосида Бобомурод РАЙИМОВ тайёрлади

Muhokama uchun mavzu

ДЎСТ БОШГА ҚАРАЙДИ...

Жаҳон миқёсида ўтказиладиган турли тадбирлар, муҳим саналар, халқаро анжуманларда ҳар бир халқ вакили ўзининг миллий кийимида иштирок этиши анъанага айланган. Миллий кийимларда халқларнинг маданияти, тарихи, миллий қиёфаси намоён бўлади.

Жумладан, бизнинг миллий либосларимиз бутун жаҳонда маълум ва машҳурдир. Бироқ шундай бежирим ва чиройли либосларимиз бўла туриб, айрим ёшларнинг ғарбга тақлидан кийиниши албатта, миллий қадриятларга меҳри баланд кишини ўйлантиради. Ўзича замонавий бўлиб кўрингиси келган ўзбек қизининг майка-шорт ёки калта юбка кийиб юриши, истаймизми-йўқми миллий урф-одатларимизга ҳечам мос келмайди. Хўш, бу масалада ёшларнинг ўзлари қандай фикрда? Келинг, жамоат транспортида қулоққа чалинган мана бу суҳбатга эътибор қилайлик-а.

— Райҳона, нега кайфиятинг ёмон? — деди бир қиз дугонасига.

— Э-э, нимасини сўрайсан, ўртоқжон. Бувим билан яна тортишиб қолдик. Саратонда узун кўйлак киясан, дейди. Бу уст-бошимда чўлтоқ супургига ўхшаб қолармишман. Ахир, ҳозир ким узун кўйлак кияди?

— Бизнинг уйдаям шу гап. Тор, очиқ-сочиқ кийим кийма, шим ярашмайди, одамга ўхшаб кийинсанг бўлмайдими, деб жонимга тегишади...

Албатта, ёшларга қуруқ панд-насиҳат қилиш, уларни туртиб-терғаш билан «сўнгги модада» кийинишга барҳам бериб бўлмайди. Биз, аввало, миллий либосларимиз, қолаверса, кийиниш маданияти ҳақида ёшларга батафсил маълумотлар беришимиз даркорки, буни ҳаётнинг ўзи тақозо этаётир.

Сир эмас, миллий либослар ҳар бир халқнинг тарихий тараққиёти билан узвий боғлиқ, моддий-маданий қадриятларнинг бир қисми ҳисобланади. Жамият тараққиётининг ҳар бир босқичида ўзгаришлар рўй берганидек, замонлар оша кийиниш маданияти, кийимлар шакли ҳам ўзгариб боради.

Мустақиллигимизнинг илк кунлариданоқ халқимизнинг собиқ шўролар даврида эътибордан четда қолган қадриятларини тиклашга дадил киришилди. Айниқса, шонли тарихимиз, миллий урф-одат ва либосларимизни қайта тиклаш долзарб вазифалардан бири, дея эътироф этилди. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда миллий либосларни замонга мос тарзда уйғунлаштириш борасида қатор ишлар қилинаётир. Жумладан, миллий кийимлар бичиш-тикиш бўйича модельерлар мактаби шаклланмоқда. Албатта, миллий кийимларга замонавийлик уйғунлаштирилганда, бежирим кийим-кечакларга талаб ва эҳтиёж қондирилганда хорижга кўр-кўрона тақлид қилиб кийинишга ҳожат қолмайди.

— Бизнинг мақсадимиз ёш авлодга имкон қадар миллий ўзлигимизни англатиш, яъни уларга бугунги кунгача етиб келган анъанавий миллий кийимларни намойиш этиш, мамлакатимизнинг турли воҳаларида қадимда кийилиб, бугунгача сақланиб келаётган либослар ва уларнинг бирбиридан фарқларини аниқлаш ва уларнинг давомийлигини таъминлашдан иборатдир, — дейди «Осиё рамзи» модельерлар уюшмаси бошқаруви раиси Холида Комилова. — Бунда, аввало, ота-оналар фарзандларига ибрат кўрсатишлари керак. Уюшмамиз томонидан миллий кийимларга замонавий руҳ бағишлаб, кенг омма эътиборига ҳавола этиш борасида анчагина ишлар амалга оширилмоқда. Шу йил май ойида Бухорода Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми жамғармаси ҳомийлигида ўтказилган «Ўзбек либоси. Анъаналар ва замонавийлик» фестивалида 80 хилдан ортиқ миллий матолар, турли ёш ва касбдаги кишилар учун мўлжалланган 40 турдан ортиқ кийимлар намойиш этилди ва йиғилганларда катта қизиқиш уйғотди. Бинобарин, модельерларимизнинг миллий либосларимиз ҳақида кенгроқ тушунчага эга бўлишида, янгидан-янги моделлар яратишларида бу тадбир муҳим аҳамият касб этди, десак, муболаға бўлмайди. Биз ранг-баранг, бежирим миллий либослар яратиб, айрим ёшларда миллий ғурурни шакллантира олсак, «Мен қотилман», «Сени севаман», «Мендан эҳтиёт бўл!» каби бемаъни ёзувлар чапланган бачкана хорижий либосларга уларда қизиқиш йўқолади, деб ишонаман.

Дарҳақиқат, миллий либослар мавзуси кўпгина модельерлар фаолиятидан мустаҳкам ўрин олмоқда. Улар узоқ йиллар давомида унутилган матоларга, кийим шаклларига, бичимларига, нақшларга мурожаат қилиб, замонавий услубда кийимлар тайёрлашда бу безаклардан кенг фойдаланишмоқда.

Дарҳақиқат, бир неча асрлар давомида шаклланган миллий либосларимиз аждодлардан бизга нафақат қимматли мерос бўлиб ўтган, балки уларнинг ҳар бирида инсоннинг табиий, маънавий эҳтиёжлари тўла-тўкис инобатга олинганки, бундан ҳайратланмай иложингиз йўқ. Биргина мисол: табибларнинг эътироф этишича, қуёш жазирамасида бош яланг юриш бош оғриғини келтириб чиқаради, шунингдек, соч тўкилишига сабаб бўлади. Эркакларнинг дўпписи, аёлларнинг оқ дурра боғлаб юриши ана шундай ташвишларнинг олдини оларкан. Шу боисдан ҳам, модельерлар янги мавзулар устида изланишганда кўпроқ тарихга, халқ маданиятига, қадимдан сақланиб келинаётган бебаҳо либослар намуналарига мурожаат қилмоқдалар. Миллий либослар маданиятимизни асраш, оммалаштириш, унга янги ҳаёт бахш этиш хайрли иш албатта. Бироқ халқона услубни замонавий услуб билан уйғунлаштирганда миллий руҳни сақлаб қолиш, меъёрдан четга чиқмаслик жуда муҳимдир. Фақат шундагина миллий кийимларимизга қайта ҳаёт бағишлашнинг имкони туғилади.

— Яқинда Франция мамлакатида фестивалда бўлиб қайтдик, — дейди талаба Умида Тўхтахўжаева. — Миллий либосларимиз фестивал иштирокчиларига жуда маъқул келди. Қаранг, миллий кийимларни кам кийганим учунми, уларнинг нақадар қулайлигини билмас эканман. Ҳар бир миллий либосимиз иқлим шароитимизга мослаб яратилганига иқрор бўлдим. Ҳозирда миллий матоларимиз сирасига кирувчи адрасдан куз фасли учун кундалик костюм тиктирдим. Хорижда бўлиб қайтганимдан кейингина миллий либосларимизга жиддий эътибор қиладиган бўлдим. Менимча, анъанавий кийимларимизнинг ҳар жиҳатдан гўзал ва қулайлигини тушунтириш орқали тенгдошларимнинг модага ишқибозлигини енгиш мумкин, деб ўйлайман.

XIX асрда ўзбек миллий кийимларини тайёрлашда ип-газлама, ипак, нимшойи, жун-газлама, кимхоб, атлас, духоба каби миллий матолардан кенг фойдаланилган. Бугунги кунга келиб дизайнерларимиз ана шу миллий матоларни миллий нақш элементлари билан безалган замонавий кийимлар яратишмоқда. Бунга Озод Рўзибоев, Абдукарим Ашурбоев, Раъно Кафиева, Барно Абдураҳимова ва бошқа бир қанча ёш дизайнерларнинг ишларини мисол қилиб келтириш мумкин. Бир қатор модельерларимиз Францияга сафарлари чоғида миллий мато ва миллий анъанавий бичимлар асосида тикишган кийимлар мажмуасини намойиш қилиб, олқишларга сазовор бўлишди.

Бундан ташқари, анъанага айланган «Бойсун баҳори» фестивалида ҳам дизайнерлар ўзлари яратишган либослар мажмуини намойиш этишаётир. Рассом-модельерлар эса миллий либослар орқали чеварларнинг ўз услубини топишига кўмаклашмоқда. Миллий услубдаги либосларни кенг ишлаб чиқариш ва ички бозоримизни тўлдириш билан кўр-кўрона тақлидларга чек қўйиш мумкин.

— Талабалар орасида «ким ўзарга» кийинувчилар ҳам учраб туради, — дейди Шаҳло исмли талаба. — Баъзан мода ортидан қувиб, ўта тор, устига-устак сунъий матодан тикилган кийимларни кийиб олган қизларни кўриб, ачиниб кетаман. Инсон ўзи учун ҳар тарафлама қулай бўлган кийимни кийиши керак-да. Акс ҳолда унинг кайфияти ҳам, ишининг унуми ҳам ҳаминқадар бўлиши турган гап. Бирмунча эркин, аммо ярашиқли миллий кийимларимизни кўпайтириб, кенг тарғиб қилсак, мақсадга мувофиқ бўларди.

Дилфуза РАҲИМБЕКОВА

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши, суд-ҳуқуқ тизимининг қонунчилик асосларини ислоҳ қилиш бўйича Кенгаш қошида таъсис этилган «Фуқаролик жамияти-Гражданское общество-Civil society» умумназарий, ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий журналининг 2006 йилдаги 3-сони нашрдан чиқди.

Mutolaa

«ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ-ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО-CIVIL SOCIETY» ЖУРНАЛИНИНГ 2006 ЙИЛДАГИ 3-СОНИ НАШРДАН ЧИҚДИ

Журналнинг ушбу сонида Юртбошимиз Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 15 йиллигига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган нутқи муштарийлар эътиборига ҳавола қилинган.

Шунингдек, “Фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат инсон ҳуқуқларини таъминлаб берувчи шартлардан бири сифатида” мақоласида мамлакатимизда 15 йил давомида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш учун яратилган ҳуқуқий ва ташкилий шароитлар, институционал тузилмалар, мазкур соҳада эришилган ютуқлар, инсон ҳуқуқларининг фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат ривожланишида тутган ўрни, айрим давлат органлари мансабдор шахсларининг инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашдаги ҳуқуқий саводсизлиги ва бундай камчиликларни тузатиш йўлида қилиниши лозим бўлган ишлар хусусида фикр юритилган.

Журналдан ўрин олган “Жамиятни янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишнинг маънавий, ижтимоий ва фалсафий негизи” мақоласида эса фуқаролик жамиятини шакллантиришда халқимизнинг урф-одат, анъана ва менталитетига мос тадрижий тараққиёт стратегиясини ишлаб чиқиш масалалари, жамиятни янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ қилишда миллий истиқлол ғоясининг, мафкуравий тарғиботнинг, ғоявий тарбиянинг тутган ўрни ва аҳамияти, бу соҳада қилиниши керак бўлган долзарб масалаларнинг таҳлили келтирилган.

Маълумки, ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этишда юридик фанлар ўзига хос ўринга эга. Шу муносабат билан журналда чоп этилган “Юридик фанларни ривожлантиришнинг долзарб назарий муаммолари” ҳамда “Юридик фанларни ривожлантириш ва тадқиқотлар натижаларини амалиётда қўллаш муаммолари” мақолаларида республикамизда юридик фанларни ривожлантириш бўйича қилинган ишлар, мазкур фанлар бўйича олиб борилаётган илмий-тадқиқотлар шакллари, ҳуқуқшунослик фани олдида турган муаммолар ва ҳозирги вақтда илмий жиҳатдан тадқиқ этилиши зарур бўлган долзарб йўналишлар таҳлил этилган.

Журналда, шунингдек, жорий йил қабул қилинган «Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг янги таҳрири мақсади, вазифалари, устувор ва аввалги қонундан фарқли жиҳатлари, ўзига хос хусусиятлари, муллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар бўйича давлатимиз томонидан тузилган икки томонлама ва кўп томонлама шартномалар билан мувофиқлиги шарҳлаб берилган мақола ўрин олган.

“Ислоҳотларнинг қонунчилик базасини тизимлаштиришнинг айрим масалалари” мақоласида жамиятимизни модернизация ва ислоҳ қилишнинг, қонунчилик базасини такомиллаштиришнинг босқичлари, қонунчилик тизимини янада самарали бўлишини таъминлаш билан боғлиқ вазифалар қонунчиликни тизимлаштириш борасида давлат органларининг фаолиятини уйғунлаштириш масалалари, кодекс шаклидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва қабул қилишда пайдо бўладиган муаммолар ва уларнинг ечимлари ҳақида фикр юритилган.

“Давлат қурилиши ва бошқаруви соҳасидаги ислоҳотларнинг босқичлари” мақоласида муаллиф ушбу соҳада амалга оширилган ислоҳотларнинг Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан ишлаб чиқилган стратегик дастур асосида халқимиз манфаатларига мос ҳолда изчил, узлуксиз амалга оширилаётганлиги, ҳар босқичда қўйилган вазифалар ва устувор йўналишлар ҳақида маълумот берилган.

Шунингдек, журналда, юридик фанларни ривожлантиришнинг долзарб муаммоларига бағишлаб ўтказилган илмий-амалий конференция материаллари таҳлили, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 10 мартдаги қарори ижроси юзасидан қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳамда ўтказилган тадбирларнинг рўйхати келтирилган.

Мамлакатда демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантириш бўйича олиб борилаётган ислоҳотларни чуқурлаштириш соҳасидаги устувор вазифаларни амалга оширишда, ҳуқуқий давлат тамойиллари ва суд тизимини такомиллаштиришнинг долзарб муаммоларини ҳал этишда «Фуқаролик жамияти-Гражданское общество-Civil society» умумназарий, ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий журналининг ҳар бир сони муҳим аҳамият касб этиб келмоқда.

Sirli dunyo

ЎТ ПУРКАБ УЧАРМИШ УЧ БОШЛИ АЖДАР...

Одам боласи одатда ўзини ўраб турган олам кутилмаганда жунбушга келиб, бирон-бир табиий офат юз берганда, табиат нақадар қудратли кучга эга эканини чуқурроқ ҳис этади.

Олимларнинг фикрига кўра, энг қадимий қўлёзмаларда ҳам, зилзилалар туфайли келиб чиққан мудҳиш воқеалар баён қилинган. Масалан, Иерихон шаҳрининг вайрон бўлиши: халқ, халойиқ карнайларни бетўхтов чалиб, огоҳлантирувчи ҳайқириқ бошлайди, у ҳайқириқни ҳамма бирданига эшитади, аҳоли ўртасида шовқин-сурон кўтарилади, шу тариқа қаттиқ зилзила туфайли шаҳарнинг барча деворлари ўзининг пойдеворларигача чилпарчин бўлганлиги ҳақида батафсил маълумотлар келтирилган.

Милоддан аввалги еттинчи минг йилликда бунёд этилган кўҳна Иерихон шаҳри харобаларида ўтказилган археологик қазилмалардан шу нарса аниқландики, бундан уч минг йил муқаддам юз берган зилзила шаҳарни ер билан яксон қилиб ташлаган. Агар шаҳар душман кучлари таъсирида, яъни қуроллар, ҳужумлар туфайли вайрон этилганда, деворлар ичкари томонга қулаб тушарди. Ҳайратланарлиси шундаки, Иерихон шаҳридаги барча иншоот ва бинолар бир томонга, жануб томонга йиқилган. Демак, олимларнинг фикрига кўра, зилзила ўчоғи шаҳарнинг шимолида жойлашган.

Сейсмологларнинг таъкидлашича, Иерихон шаҳри Ўлик денгизи яқинида, Иордан дарёси ёнгинасида бунёд этилган бўлиб, ҳозирда ҳам бу ҳудуд ўзининг бетакрор геологик «оби-ҳавоси» билан ажралиб туради. Мана шу ҳудудда жойлашган барча шаҳарлар табиий офатлар натижасида қайта-қайта вайрон бўлган ва қайта тикланган. Иерихонда сўнгги зилзила 1927 йилнинг 11 июлида содир бўлган эди.

Қадимги Рим шаҳри аҳолиси император Неран ҳукмронлигининг сўнгги йилида, яъни мелодий 68 - йилдаги даҳшатли зилзилани бошидан кечирган. Ўшанда аҳолига император томонидан моддий ёрдамлар кўрсатилган, аҳоли солиқлардан озод қилинган экан.

Шу ўринда машҳур рус шоири Александр Блокнинг «Скифлар» шеъридаги қуйидаги мисраларни ёдга оламиз:

Сиз учун қўрқинчли эртакка ўхшар,

Лиссабон, Массинани «ер ютди» десам...

Ушбу мисраларда икки тенгсиз фожиа, ер ости силкинишлари ҳақида ҳикоя қилинади. Аммо 1556 йил Лиссабон фожиасидан икки аср муқаддам Хитойда содир бўлган зилзила ҳақида маълумотлар бизгача етиб келмаган. Бу офат инсоният тарихидаги энг мудҳиш, энг кўп одам қурбон бўлган фожиа ҳисобланади.

Бу фожиа шундай содир бўлади. Кутилмаган бир дамда Хуанхэ дарёси ёнидаги баландликлар тошбақага ўхшаб судралиб кела бошлайди. Юзлаб қишлоқлар тупроқ остида қолиб кетади. Муаррихларнинг йилномаларида баён этилишича, зилзила туфайли салкам бир миллион нафар одам нобуд бўлган экан.

XX аср ўзининг ер ости силкинишларига бой бўлганлиги билан, табиий офатлар оқибатида энг кўп қурбонлар берилганлиги билан ажралиб туради. Бир сўз билан айтганда, одамларнинг табиатга янада кўпроқ зарар келтириши, ер ости бойликларини аёвсиз қазиб олиши, чор-атрофнинг саноат чиқиндилари билан зарарланиши, сув ва ҳаводан исрофгарчилик билан фойдаланиши, гўё Сайёрамиз ғазабини қўзғатгандек.

1899 йилда Аляскaнинг Тинч океани соҳилларида узлуксиз зилзилалар юз беради. Баъзи жойларда денгиз сатҳи 10-15 метрга кўтарилади. Тўфон натижасида кўплаб денгиз соҳиллари сув остида қолиб кетади. Худди шундай воқеа 1960 йилда Чили қирғоқларида ҳам юз беради. Унинг кучи Гайити, Самоа, Фиджи, Япония соҳилларигача етиб боради. Тўлқинлар йўл-йўлакай 2624 та балиқ овловчи кемани ғарқ қилади.

1976 йилда эса Италия, Янги Гвинея, Филлипин ва Туркия мамлакатларида юз берган зилзила оқибатида ушбу давлатлар жуда катта зарар кўради.

Гватимала тоғларида кўчкилар сонининг ортиши, бирданига уйқуда ётган вулқоннинг ҳаракатга келиши оқибатида мамлакат аҳолисининг учдан бир қисми бошпанасиз қолган эди.

Буни қарангки, Бали оролида жойлашган Серирит шаҳри 50 минг нафар аҳолиси билан икки маротаба ер силкиниши туфайли йўқ бўлиб кетган.

Хитойда юз берган зилзилалар оқибатида 242 мингдан 655 минг нафаргача одам қурбон бўлган. Шунга ўхшаш воқеа Бухарест ва Мехико, Спитак ҳамда Ленинаканда содир бўлган ва кўплаб одамларни ҳаётдан олиб кетган.

Табиий офатлардан яна бир даҳшатлиси бу вулқонлардир. Афсона ва ривоятларда бу балойи азим «ер қаърининг олов пурковчи шайтони» деб тилга олинади.

Тарихга назар ташласак, бундан икки минг йил муқаддам Визувий вулқони Италиянинг бир-бирига яқин жойлашган Геркуланум ва Помпей шаҳарларини буткул вайрон қилиб ташлаган эди. Вулқон қалайлари ва тошқотиб қолган лавалар ичидан топилган одамлар танаси қолдиқлари ҳам бу вулқон қандай қутуриб жунбушга келганини кўрсатиб берган.

1815 йилда эса Индонезиянинг кичик Сумбова оролида Тамбора деб номланган вулқон кутилмаганда ҳаракатга келган. Унинг ўчоғидан кўтарилган чанг-тутун 20 километр баландликкача кўтарилиб борган. У ердан отилиб чиқаётган, ҳар бири юк машинасига тенг келадиган қайноқ харсанг тошлар 40 километр олисликкача учиб бориб тушган. Қўшни Ламбак оролига осмондан ёғилган кулларнинг қалинлиги ярим метрга етган. Кейинги йилларда ҳосил олишнинг умуман иложи бўлмаганлиги сабабли очарчиликдан 100 мингдан ортиқ киши нобуд бўлган. Энг ёмони, бу офат таъсирида маҳаллий аҳолининг ягона тирикчилик манбаи — деҳқончилик бутунлай издан чиққан.

Томбара вулқонидан отилиб чиққан чанг ва тутун бутун Ер шари атмосферасини бир йилгача ўраб турган. Бунинг оқибатида Лондонда ҳарорат одатдагидан 3 даража совуган. Ирландияда эса далалар музлаган. Шимолий Америкада буғдой бошоқлари пишмай қолган эди.

Кариб денгизида жойлашган Мартиник оролида Сен Пьер деб номланган бир шаҳарча бор эди. 1902 йилнинг баҳорида шаҳар аҳли ўз губернаторини сайлаш ташвиши билан яшаётган эди. Ўшанда шаҳарча яқинида Мон-Пеле деб номланган вулқон кутилмаганда «ғазабга миниб қолишини» ҳеч ким хаёлига ҳам келтирмаганди. Қолаверса, қариялар ҳам бу ерларда вулқон отилганини ҳеч қачон эшитишмаган. Аммо 1902 йил 20 апрель куни кутилмаганда вулқон оғзидан иссиқ буғ кўтарилиб, шаҳарга кул ёмғири ёға бошлайди. Бу яхшилик аломати эмасди. Шунинг учун таҳликага тушган аҳоли зудлик билан шаҳарни ташлаб кетишга тушади. Бироқ янги сайланган губернатор аҳолини тинчлантириш мақсадида ҳеч қандай фалокат юз бермаслигини уқтиришга ҳаракат қилади. Шу тариқа 8 май кунига қадар ҳаёт ўз маромида давом этади. 9 май куни эса кўз кўриб, қулоқ эшитмаган фалокат рўй беради. Аниқроқ қилиб айтганда, ўша куни эрта тонгда вулқон тарафдан қора булут шаҳар устига бостириб кела бошлайди. У худди момоқалдироқдек гумбурлаб, еру кўкни ваҳимага соларди. Аслида бу булут эмас, балки вулқондан отилиб чиққан ҳарорати 700 даражадан ортиқроқ улкан олов бўлаги эди. Бу фалокатдан фақатгина зиндонда ётган тўрт маҳбусдан бошқа ҳеч бир жон омон қолмайди. Яъни Сен-Пьер шаҳрининг 30 минг нафар аҳолиси куйиб кул бўлади. Қурбон бўлганлар орасида одамларни тинчлантиришга уринган шаҳар губернатори ҳам бор эди...

Шу ўринда денгиз тўфонлари оқибатида юз берган офатлар ҳақида гапирганда, Зонд архипелагида жойлашган Кракатау вулқони биринчи бўлиб тилга олинади. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки 1983 йилнинг 26 апрелида Кракатау вулқони шу даражада кучли портлайдики, унинг зарбидан денгиз тубида 300 метрлик чуқурлик пайдо бўлади. Қутурган денгиз тўлқинлари Индонезия оролларини босиб, 36 минг нафар кишининг ёстиғини қуритади.

1669 йил Сицилиядаги Этна вулқонининг жунбушга келиши энг даҳшатли ва фожиали ҳодиса сифатида тарихда қолган. Бу офат натижасида 100 минг нафардан ортиқ одам ҳаётдан кўз юмган.

1881 йил 8 октябрь. Вьетнамдаги Ҳайфон портига келиб урилган улкан тўфон натижасида 300 минг нафар одамнинг ёстиғи қуриган.

Кўчкилар ҳақида гап кетганда, Хитойнинг Шанси вилоятида 1920 йилнинг 16 декабрида юз берган табиий офат ҳозир ҳам ваҳима билан тилга олинади. Нега деганда, бу офат таъсирида 200 минг нафардан ортиқ киши ер остида қолиб кетган...

Бундан ташқари энг даҳшатли зилзилалардан яна бири 1556 йилда Хуанхэ дарёси бўйларида рўй берган ва сал кам бир миллион кишини ҳаётдан олиб кетганди.

Инсон ҳаётига сув тошқинлари ҳам мудом таҳдид солиб келган. Биргина мисол. Хитойда Асов Хуанхэ дарёсининг тошиб кетиши туфайли икки миллион нафар киши сувга ғарқ бўлганди.

Ниҳоят, бизнинг кунларимиз, яъни учинчи минг йилликнинг беш йиллик хроникасига ҳам тўхталиб ўтсак. 2004 йилнинг 26 декабри. Индонезиянинг Суматра ороли қирғоқларида Рихтер шкаласи бўйича 9 баллик зилзила юз бериб, Ҳинд океани ҳавзасида ер ости тектоник бўлакларини 30 метр атрофида сурилишига сабаб бўлди. Ҳатто у ер шари ўқига ҳам таъсир этганлигини, Сайёрамиз ўз ўқи атрофида айланишини уч микросекундга тезлатиб юборганлигини мутахассислар таъкидламоқдалар. Бунинг натижасида кўтарилган тўфон Шри-Ланка соҳилларини вайрон қилиб, Ҳиндистонга қарашли Андаман ва Никобарс оролларининг баъзиларини ер юзидан супуриб ташлаган. Энг даҳшатлиси, Индонезия ва Таиланднинг жаннатмакон соҳиллари хароб бўлди. Қутурган тўлқинлар, ҳатто Африка қирғоқларигача таҳдид солган эди.

Сўнгги маълумотларга кўра, 200 минг нафардан ортиқ одам цунами қурбони бўлган. Миллионлаб кишилар бошпанасиз қолиб, очликдан ҳали-ҳануз азият чекмоқда.

Биз юқорида минг йиллар давомида юз берган энг даҳшатли зилзилалар, тўфонлар, вулқон отилиши, сув босиши ва кўчкиларнинг инсоният бошига солган фожиалари ҳақида тўхталдик. Ер юзида ҳар куни минглаб катта-кичик табиий офатлар, об-ҳаво инжиқликлари юз бериб турадики, бу албатта, табиий ҳол. Инсон ҳам табиатнинг бир қисми, узвий бир бўлагидир. Борлиқ эса Аллоҳ томонидан ўта мувозанатда яратилгандир. Ана шу мувозанатни бузмаслик ва табиатни асраш одам боласининг энг муҳим вазифаларидан биридир.

«Новый век» газетасидан
Зафар ЁҚУБОВ таржимаси

ЭЪЛОН!

Сирдарё вилояти адлия бошқармаси Гулистон шаҳар 1-сонли давлат нотариал идораси нотариуси лавозимига танлов эълон қилади. Танловда нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга бўлган, олий юридик маълумотли Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этишлари мумкин.

Талабгорлар танлов газетада эълон қилинган кундан бошлаб, бир ой муддатда Сирдарё вилояти адлия бошқармасига мурожаат қилишлари мумкин.

Талабгорлар қуйидаги ҳужжатларни тақдим қилишлари лозим:

1. Нотариат бўйича Малака комиссияси номига ариза;
2. Паспорт нусхаси;
3. Белгиланган шаклда тўлдирилган шахсий варақа;
4. Меҳнат дафтарчасининг нотариал тасдиқланган нусхаси;
5. Нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг нотариал тасдиқланган нусхаси;
6. Нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга, лекин уч йил мобайнида нотариус лавозимида ишламаган фуқаро қайта имтиҳон топширганлиги ҳақида малака комиссиясининг қароридан кўчирма;
7. Охирги иш жойидан берилган меҳнат фаолияти тўғрисида тавсифнома.

Мурожаат учун манзил: Сирдарё вилояти, Гулистон шаҳри, Ал-Хоразмий-24.
Телефон: 25-09-69, 25-00-93, 25-01-55.

Jinoyat va jazo

ЎҚИНЧ

Суд очерки

Донишманд боболаримиз ёш авлод тарбиясини бежизга ҳаёт ва мамот масаласига тенглаштирмаган. Балоғат остонасини бўйлаётган ўсмир тарбиясида унга масъул бўлган бирор кимсанинг лоқайд бўлишга ҳаққи йўқ. Чунки бугунги лоқайдлик эртага жиноятга йўл очади.

Шаҳрисабзлик 15 ёшли Равшанжон Шукуров ўзидан анча ёш катта, суяги қотиб қолганига қарамай, ҳеч қаерда ўқимайдиган ва ишламайдиган Дилшод Мансуровнинг қутқусига учди. У билан тил бириктириб, шаҳарда яшайдиган поччаси Ш.Омоновга тегишли бўлган бозор нархи 250 минг сўмлик ғунажинни ўғирлаб, қўшни маҳалладаги эгаси йўқ ҳовлига келтиришиб, уч кун сақлашди. Кейин Китоб туман мол бозорига бориб, молни номаълум кишига 125 минг сўмга сотиб юборишди. Бошида бу иш хамирдан қил суғургандек осон кечди. Чунки ўғирликни ҳеч ким сезмагандек эди.

Орадан роппа-роса икки ой ўтиб, нақ тушлик пайтида Дилшод ва Равшан яна ўша таниш ҳовли атрофида пайдо бўлишди. Равшан «разведка» қилиб чиқди. Ҳовли эгалари — поччаси ҳам, опаси ҳам ишда. Ўғрилар хотиржам ҳолда ҳовлига кириб, молхона ёнидаги боғлоғлиқ бузоқни етаклаб чиқиб кетаётганларида, нотаниш бир аёл орқадан келаётганини кўриб изларига қайтишди. Бузоқ кичик буюм эмаски, чўнтакка жойлаб қочишса, нотаниш аёл ишнинг белига тепди. Бузоқни ташлаб қочишди. Лекин улар жисмидаги одамийлик ўрнини аллақачон шайтон эгаллаб бўлганди. Ҳакалак отаётган нафс уларни узоққа олиб бормади. Бугун қуруқ қайтишса, туни билан қийналиб ухлолмай чиқиши мумкиндай, бошқа йўлдан яна ўша ҳовли ёнига қайтишди. Равшан яна ичкарига кириб чиқди. Жимжитлик. Ўғрибошининг тилига келгани шу бўлди:

— Равшан, мен қўриқлаб тураман, сен эса товуқхонага кириб, нечта товуқ бўлса, кўтариб чиқ, бугунга шуям етарли.

«Шогирд» астойдил ишга киришиб, товуқхонадаги олтита товуқни ушлаб, қўлтиққа қисиб жўнаётганда, шовқин-сурондан огоҳ бўлган қўшни аёл уларни кўриб Равшанни танишга улгурди. Калаванинг учи топилган, янаям аниқроғи, улар ичига тушиб олган кўза дарз кетаётган эди. Хуллас, боягина бузоқни олиб қочмоқчи бўлган ҳам, ғунажинни ўғирлаганлар ҳам аниқ шулар. Бошқа ҳеч қандай шубҳа-гумонга ўрин йўқ.

Кўза синиб бўлган, жиноят эса ҳеч бир жамиятда жазосиз қолмаслиги аниқ.

Судланувчи вояга етмаган Р.Шукуров қонуний вакил-онаси иштирокида суд терговига берган кўрсатмасида қўйилган ўз айбига тўлиқ иқрор бўлиб, қилмишидан пушаймон эканлигини, бошқа бундай ишга қўл урмаслигини билдириб, енгиллик беришни сўради.

Шунингдек, Шаҳрисабз шаҳрида туғилган 15-16 ёшли ўсмирлар Музаффар Нажимов ва Отабек Ҳамдамовлар ҳақида ҳам афсус билан сўз юритиш мумкин. Улар ўзаро жиноий тил бириктиришиб, шаҳарнинг Ипак йўли кўчасидаги 140-уйининг 32-хонадонида яшовчи фуқаро Ш.Аҳмедовага қарашли омборхона эшигини очишиб, хонадаги дипломатни олиб кетишади. Унинг ичида қиймати 15 минг сўмлик асбоб-анжомлар бор эди. Шоввозлар ўғирлик молни Китоб шаҳар бозорига олиб бориб, арзон нархда сотишиб, ўз эҳтиёжларига ишлатиб юборишади. Онаси ва опаси иштирокида суд залига келтирилган ҳар икки ўспирин ҳам айбига тўла иқрор бўлишиб, суддан енгиллик беришни сўрашди. Юқорида айтганимиздек, жиноят жазосиз қолмайди. Айбдор албатта, жазосини олади. Лекин, ҳурматли газетхон, ушбу ҳикоя қилганимиз икки воқеа ўртага бошқа саволниям олиб чиқади. Эҳтимол, ота-она, қариндош-уруғ, маҳалла ва умуман, ўша ёшларнинг атрофидагилар озгина беэътибор бўлишмаганида ушбу кўнгилсиз ҳодисалар юз бермасмиди?! Ахир, ҳеч ким онадан жиноятчи бўлиб, туғилмайди-ку... Нима бўлганда ҳам ёшлар фарзандимиз, эртанги кунимиз давомчилари. Эртанги ҳаётга эса бефарқ қарашга ҳаққимиз йўқ.

Анвар ЭЛМУРОДОВ,
ҳуқуқшунос,
Ғози РАҲМОН,
«Инсон ва қонун» мухбири

ИНСОН ва ҚОНУН

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

1996 йилнинг январидан нашр этилади

2003 йил 29 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва Ахборот агентлигида 078-рақам билан рўйхатга олинган

Бош муҳаррир: Шодикул ҲАМРОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Бўритош МУСТАФОЕВ, Абдукамол РАҲМОНОВ, Ихтиёр АБДУЛЛАЕВ, Маҳмуд САТТОРОВ, Мавжуда РАЖАБОВА, Ислом ҲАМРО, Хуршид СОДИҚОВ, Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Таҳририятга юборилган қўлёзмалар эгаларига қайтарилмайди ва уларга ёзма жавоб берилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.

Факт ва далиллар тўғрилиги учун масъулият муаллифлар зиммасидадир.

Навбатчи: Бобомурод РАЙИМОВ

Саҳифаловчи-дизайнер: Фарҳод ХЎЖАНАЗАРОВ

Индекс: 646882

«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди.
Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй.
Буюртма Г-1316. Тиражи — 7500.
Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди — 23.00

МАНЗИЛИМИЗ: 100047, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-5.
Тел: 133-70-65, 133-84-50

1 2 3 4 5